

ACADEMIA ROMÂNĂ

FILIALA TIMIȘOARA

Institutul de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”



STUDIA BANATICA

SERIES HISTORIA

Anul II

2025

**ACADEMIA ROMÂNĂ-FILIALA TIMIȘOARA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE
„TITU MAIORESCU”**

STUDIA BANATICA

SERIES HISTORIA

Anul II

**EDITURA MEGA
Cluj-Napoca
2025**

***Studia Banatica. Series Historia* este revista Institutului de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”, publicată sub egida Academiei Române, filiala Timișoara.**

Comitetul științific

Prof. univ. dr. Sorin-Cristian AILINCĂI

Universitatea din București

CS I dr. Dan APARASCHIVEI

Academia Română, Institutul de Arheologie Iași

Dr. Ligia BOLDEA

Cercetător independent, Reșița

CS I dr. Vitalie BÂRCĂ

Academia Română, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

Dr. Costin FENEȘAN

Cercetător independent, București

Prof. univ. dr. Mihai GLIGOR

Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

CS I dr. habil. Florin GOGĂLTAN

Academia Română, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

Prof. univ. dr. Rudolf GRÄF

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca/,

Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane, Sibiu

Conf. univ. dr. Vasile RĂMNEANȚU

Universitatea de Vest din Timișoara

Prof. univ. dr. Wolfram SCHIER

Freie Universität Berlin, Germania

Colegiul de redacție

Prof. univ./CS I dr. Florin DRAȘOVEAN – director

CS I dr. habil. Adrian MAGINA – redactor-șef

CS III dr. Victor BUNOIU – secretar de redacție

CS II dr. Victor Cristian SAVA – membru

CS III dr. Cristian FLOCA – membru

Materialele trimise spre publicare în *Studia Banatica. Series Historia* sunt așteptate pe adresele de email: isbtm@academiatm.ro sau adimagina@gmail.com.

Revista *Studia Banatica* continuă publicația „Revista de Studii Banatice”, publicată în perioada 2010-2013.

ISSN 3090-9643

ISSN-L 3090-9643



STUDIA BANATICA
SERIES HISTORIA

Anul II

2025

CUPRINS

ARHEOLOGIE

- Marian-Bogdan CONDURĂȚEANU, Mihai GLIGOR, *Valurile timpului probabilistic și rolul evenimentelor Miyake în degradarea preciziei calibrărilor C¹⁴. Cu referire la platoul Hallstatt și datele din spațiul intracarpatic* 7
- Silviu ENE, Dorel MICLE, Silviu ILIUȚĂ, Alin DIACONU, *O posibilă așezare Vinča necunoscută în sudul orașului Ciacova* 41
- Victor Cristian SAVA, Adrian Cristian ARDELEAN, Daniela SAVA, Adriana SĂRĂȘAN, *Așezări fortificate și dinamici culturale în eneoliticul timpuriu din regiunea Mureșului de Jos* 57
- Victor BUNOIU, Sorin FORȚIU, Bogdan CRAIOVAN, Yobbágy – *redescoperirea unui castellum din Banatul medieval* 77
- Cristian FLOCA, *Arheologia bisericilor de lemn. Studiu de caz: biserica de lemn „Pogorârea Duhului Sfânt” din Sartăș, jud. Alba* 125

ISTORIE

- Adrian MAGINA, *Toponimie și limbaj vernacular în documentele latine privind Banatul medieval: identitatea etnică a celui care scrie sau identitatea etnică a teritoriului?* 149
- Alexandru FODOR, *Aspecte ale vieții culturale și artistice în banatul de Caransebeș-Lugoj* 159
- Sandra HIRSCH, *Sectoarele economiei urbane reflectate prin ocupațiile locuitorilor evrei din Timișoara (prima jumătate a secolului XVIII)* 167

Florin BOGDAN, <i>Cărți românești vechi din colecțiile bibliotecii metropolitane București. Tipăriturile de la Buda</i>	175
Constantin-Tufan STAN, <i>Dascăli români din Banat în perioada dualismului. Studiu de caz: învățătorul Ioan Marcu</i>	183
Vasile CRISTEA, <i>Alexandru Borza - cercetător și protecționist al naturii din Banat</i>	201
Mihăiță-Silviu BALUȚĂ, <i>Vizita studenților cehoslovaci în România (1927): un episod al cooperării academice interbelice</i>	215
Eusebiu NARAI, <i>Activitatea Micii Înțelegeri în primul trimestru al anului 1933, reflectată în paginile cotidianului „Vestul” din Timișoara</i>	223
Dumitru TOMONI, <i>Mărturii din arhiva C.N.S.A.S. privind rezistența anticomunistă din Banatul de nord-est. Cum a fost capturat maiorul Vasile Duma?</i>	245
Vasile RĂMNEANȚU, <i>Aspecte referitoare la exportul din întreprinderile județului Timiș din anul 1983 consemnate în rapoartele Securității și ale organelor județene și centrale</i> ..	257
Norme de redactare	267

SUMMARY

ARCHAEOLOGY

- Marian-Bogdan CONDURĂȚEANU, Mihai GLIGOR, *Probabilistic Time Waves and the role of Miyake events in the degradation of the precision of ¹⁴C calibrations. With reference to the Hallstatt Plateau and the data from the intracarpatic region* 7
- Silviu ENE, Dorel MICLE, Silviu ILIUȚĂ, Alin DIACONU, *A Possible Unknown Vinča Site South of Ciacova City* 41
- Victor Cristian SAVA, Adrian Cristian ARDELEAN, Daniela SAVA, Adriana SĂRĂȘAN, *Enclosed settlements and cultural dynamics in the Early Eneolithic of the Lower Mureș Region* 57
- Victor BUNOIU, Sorin FORȚIU, Bogdan CRAIOVAN, Yobbágy – *Rediscovery of a castellum from the Medieval Banat* 77
- Cristian FLOCA, *The Archaeology of wooden churches. Study case: Wooden church „Descent of the Holy Spirit” from Sartăș, Alba county* 125

HISTORY

- Adrian MAGINA, *Toponymy and vernacular language in Latin documents regarding medieval Banat: the ethnic identity of the scribe or the ethnic background of the territory?* 149
- Alexandru FODOR, *Aspects of cultural and artistic life in the banat of Caransebeș and Lugoj* 159
- Sandra HIRSCH, *Urban economy reflected by the occupations of Jewish residents of Timișoara (first half of the 18th century)* 167
- Florin BOGDAN, *Old Romanian books from the collections of Bucharest metropolitan library. Buda prints* 175
- Constantin-Tufan STAN, *Romanian teachers from Banat during the period of dualism. Case study: teacher Ion Marcu* 183

Vasile CRISTEA, <i>Alexandru Borza - researcher and nature conservationist in the Banat region</i>	201
Mihăiță-Silviu BALUȚĂ, <i>The visit of Czechoslovak students to Romania (1927): an episode of interwar academic cooperation</i>	215
Eusebiu NARAI, <i>The activity of the Little Antante in the first quarter of 1933, reflected in the pages of the daily <the West> from Timișoara</i>	223
Dumitru TOMONI, <i>Testimonies from the C.N.S.A.S. archive on the anti-communist resistance in northeast Banat. How was major Vasile Duma captured?</i>	245
Vasile RĂMNEANȚU, <i>Aspects related to exports from companies in Timiș County in 1983, as recorded in reports by the Securitate and county and central party authorities</i>	257
Editorial style	267

YOBÁGY – REDESCOPERIREA UNUI CASTELLUM DIN BANATUL MEDIEVAL

Victor Bunoiu Sorin Forțiu** Bogdan Craiovan****

Keywords: Obad, Jobbágy, Baden, medieval era, castellum, fortification, Banat

Cuvinte cheie: Obad, Jobbágy, Baden, epocă medievală, castellum, fortificație, Banat

Yobbágy – Redescoperirea unui castellum din Banatul medieval

Abstract: The present study outlines the results of an interdisciplinary investigation aimed at identifying and reassessing a possible medieval fortification located in the vicinity of the settlement of Obad (medieval Yobbágy), in the Banat Plain. The investigation was initiated within the framework of an archaeological diagnosis conducted in response to ongoing development projects in the area. The digital terrain model revealed the presence of an ellipsoidal elevation with a complex internal organization, suggesting a fortified structure possibly associated with a church documented in the year 1403. Intrusive investigations confirmed the presence of medieval features (14th–15th centuries), a possible wall and a perimeter ditch, as well as stratigraphic layers and features belonging to the Eneolithic (Baden culture) and the Sarmatian period (2nd–4th centuries AD). The recovered archaeological material includes typical medieval pottery, bone and iron artefacts, as well as early ceramic fragments (12th–13th centuries).

Considerații generale

Diagnosticile arheologice desfășurate în jud. Timiș, prealabile unor proiecte investiționale, dar și pentru introducerea unor terenuri din extravilan în intravilanul localităților, au contribuit semnificativ în ultimii ani la identificarea și cercetarea unor situri arheologice total necunoscute anterior. Consultarea sistemului de administrare a cercetărilor arheologice din România (ACERA) pentru perioada 2017-2025 relevă faptul că în jud. Timiș sunt efectuate cele mai numeroase diagnostice arheologice (ex: 2024 – 175 de cercetări). Identificarea prealabilă a zonelor cu patrimoniu arheologic, anterioară oricăror lucrări intruzive, alături de ținerea unei evidențe a acestora¹ este esențială în strategia de protejare a patrimoniului cultural.

În cazul de față, procedurile administrative impuse de Direcția Județeană pentru Cultură Timiș au necesitat efectuarea unui diagnostic arheologic în anul 2025, prealabil construirii unui parc fotovoltaic pe raza orașului Ciacova. Proiectul investițional propunea realizarea acestuia în cadrul mai multor perimetre: Perimetrul 1 – 38 ha; Perimetrul 2 – 32,78 ha, Perimetrul 3 –

* Institutul de Cercetări Studii Socio-Umane „Titu Maiorescu” Timișoara, Bd. Mihai Viteazul, nr. 24, e-mail: victor.bunoiu@gmail.com.

** Cercetător independent, e-mail: sorinfortiu@gmail.com

*** Muzeul Național al Banatului, Timișoara, str. Martin Luther, nr. 4; Universitatea de Vest Timișoara, blvd. Vasile Pârvan, nr. 4, e-mail: bogdan.craiovan@yahoo.com

¹ Vezi prevederile Convenției europene pentru protecția patrimoniului arheologic adoptată la La Valetta în 1992 și ratificată de România prin Legea nr. 150/1997.

22,7 ha, Perimetrul 4 – 32,86 ha, Perimetrul 5 – 47,66 ha, cu o suprafață totală însumată de 174 ha (Pl. I/1-2).

Cadrul fizico-geografic

Localitatea Ciacova se află în Câmpia Timișului, parte a Câmpiei Banatului, pe râul Timișul Mort, la o distanță de 28 km de Timișoara². Câmpia Timișului este o câmpie joasă de subsidență, de vârstă holocenă, o câmpie fluviatilă joasă cu caractere de divagare³. Este caracterizată prin lipsa totală a teraselor, pante mici și albiile meandrate, albiile părăsite, crovuri, lacuri, mlaștini, brațe și gârle părăsite. În cadrul câmpiei se observă mici adâncituri (crovuri), rămășițe ale lacurilor, bălților sau mlaștinilor, care au dăinuit aici până în secolul al XVIII-lea, când este executat un vast plan de desecări și îndiguiri. Diferențele de altitudine dintre părțile cele mai înalte și cele mai joase ating înălțimea de 0.80 – 1 m.

Metodologia de lucru

În cadrul perimetrelor investiționale, avându-se în vedere suprafața totală afectată a parcurilor fotovoltaice (174 ha), într-o primă etapă s-a efectuat perieghetză cu scopul identificării și delimitării unor posibile situri arheologice. Metoda de cercetare a presupus evaluarea sistematică de suprafață (vizuală) prin parcurgerea pedestră a întregului teren.

În perimetrul Parcului fotovoltaic Ciacova 1, deși terenul vizat este situat în proximitatea pârâului Timișul Mort, fiind propice locuirii umane, nu au fost identificate situri arheologice (Pl. I/1).

În cadrul Parcului Fotovoltaic Ciacova 2 a fost identificată o zonă cu fragmente ceramice medievale, fiind delimitat prin cercetare de suprafață un sit arheologic cu o suprafață de 1,95 ha - Situl arheologic de la Ciacova – *Obiectiv 4* (coordonate GPS punct central - 45°31'35.75"N 21° 7'45.47"E) – Pl. I/2, Pl. IV/1.

În cadrul Parcului Fotovoltaic Ciacova 3 a fost identificat și delimitat un alt sit arheologic (Pl. III/1). Prin cercetări arheologice de suprafață, desfășurate pe parcursul mai multor zile, a fost delimitată o suprafață de cca. 29.8 ha, care se întinde mult și în afara perimetrului investițional (coordonate GPS punct central - 45°32'18.40"N 21°10'53.95"E) – Pl. IV/2. Majoritatea materialelor arheologice descoperite prin perieghetză aparțin epocii medievale (sec. XII-XIII – puține fragmente), sec. XIV-XV (marea majoritate a artefactelor colectate). Fragmente ceramice specifice secolelor II-IV p.Chr. au fost identificate în extremitatea vestică, partea nordică și estică a sitului. Totodată, în cadrul sitului arheologic a fost vizibilă o zonă ușor mai înălțată decât restul perimetrului, aici constatându-se o concentrare mare de piatră și puțină cărămidă (Pl. VI/2). Tot aici a fost identificat un fragment de calotă craniană umană (Pl. VI/1). Analiza imaginilor satelitare din anul 2021 au relevat, pe baza diferenței de culoare a vegetației, o construcție importantă, înconjurată de un șanț de apărare de formă ovală (biserică?). Pe axa NNV-SSE perimetrul întregii structuri măsoară cca. 80 m, iar pe axa NNE-SSV cca. 100 m (Pl. V).

În perimetrul Parcului fotovoltaic Ciacova 4, situat la SSE de satul Obad, delimitat în partea sudică de un braț fosil, deși configurația terenului prezenta potențial arheologic, cercetările perieghetice nu au dus la identificarea de artefacte arheologice (Pl. III/2).

În cadrul Parcului fotovoltaic Ciacova 5, a fost identificată o movilă de pământ. A fost realizată ridicarea topografică a acesteia rezultând o înălțime de cca. 1,2 m și un diametru de 70 m. În perimetrul acesteia se află un stâlp de curent.

Pentru delimitarea limitelor siturilor arheologice identificate prin cercetări de suprafață (Situl arheologic de la Ciacova–*Obiectiv 4* și Situl arheologic de la Obad–*Fortificația*

² Grecu 2010, 69, Fig. 14B.

³ Grecu 2010, 199.

Yobbágy), în a doua etapă a diagnosticului arheologic s-a propus realizarea de sondaje arheologice (10x1,2 m), în zona de protecție a acestora, pe o suprafață însumată de 8 ha.

Pentru Perimetrul A (zona de protecție a Situl arheologic de la Ciacova–*Obiectiv 4* – Parc fotovoltaic Ciacova 2) au fost efectuate 10 sondaje arheologice (Pl. VII/1). Doar în cadrul secțiunii arheologice nr. 8 a fost identificat un complex arheologic (CX 1), acesta reprezentând un șanț cu chirpic în umplutură. Sondajele au permis delimitarea sitului arheologic, acesta având o suprafață de 1,27 ha (Pl. VII/2). Acesta poate fi datat pe baza fragmentelor ceramice identificate, în epoca medievală (sec. XII-XIII p.Chr.).

Pentru Perimetrul B (zona de protecție a Sitului arheologic de la Obad–*Fortificația Yobbágy*) au fost efectuate 57 de sondaje arheologice. Au fost identificate 30 de complexe arheologice în cadrul a 23 de secțiuni (Pl. VIII/1-2 – roșu (secțiuni cu complexe arheologice), albastru (secțiuni cu strat/materiale arheologice), galben (secțiuni sterile din punct de vedere arheologic). Acestea reprezintă locuințe, gropi menajere, cuptoare, șanț de apărare (preistoric) și o fundație a unui posibil zid al structurii fortificate observate pe imaginile satelitare.

Inedit față de rezultatele cercetării arheologice de suprafață, diagnosticul intruziv a permis identificarea unor complexe arheologice aparținând epocii eneolitice (cultura Baden). Complexe arheologice și fragmente ceramice aparținând acestei perioade au fost identificate în cadrul secțiunilor S3, S6, S 25, S26, S27, S 45, S 46, S 47. În cadrul S30, a fost identificat CX 14 care reprezintă cel mai probabil un șanț de apărare, cu o lățime de 3,60 m, ce delimitează spre NE așezarea eneolitică. Așezarea preistorică se situează în colțul de NV al Sitului arheologic de la Obad–*Fortificația Yobbágy*, într-o zonă joasă. Menționăm că în timpul periegezei nu au fost descoperite fragmente ceramice aparținând acestei epoci. Cu atât mai important considerăm efectuarea diagnosticului intruziv, rezultatele acestuia completând informațiile oferite de prima etapă a cercetării arheologice.

În cadrul sondajelor efectuate fost identificate și complexe arheologice, materiale specifice perioadei secolelor II-IV p.Chr. în secțiunile S1, S5, S36, S37, S55, confirmând rezultatele periegezei, care semnalase fragmente ceramice sarmatice în partea de nord, vest și est a sitului arheologic. În plus, secțiunile S1 și S5, tangențiale structurii fortificate din centrul sitului atestă complexe arheologice sarmatice și în această zonă.

Predomină însă materialele specifice epocii medievale (sec. XIV-XV). Complexe arheologice au fost identificate în secțiunile S1, S2, S4, S8, S27, S28, S42, S50 (Pl. IX, X/1-2). În cadrul secțiunilor S3, S4 s-a constatat existența mortarului, a unor bucăți de cărămidă și piatră (calcar) care nu este specifică arealului. Nu au fost identificate morminte, cu toate că în timpul periegezei a fost identificat un fragment dintr-o calotă craniană. În cadrul secțiunii S4 a fost identificat un complex arheologic (CX5) care poate reprezenta fundația unui zid ce aparținea structurii construite observată pe imaginile satelitare.

Sondajele au permis delimitarea Sitului arheologic de la Obad–*Fortificația Yobbágy*, sit arheologic multistratificat, acesta având o suprafață de 29,8 ha Acesta se întinde și în afara perimetrului investițional. Totodată, structura construită din centrul sitului, observată pe imaginile satelitare este inclusă doar parțial în perimetrul parcului fotovoltaic Ciacova 3. În paralel cu lucrările de diagnostic arheologic intruziv au fost colectate puncte în teren cu un dispozitiv RTK în vederea realizării unui model digital de elevație (1700 puncte).

Stratigrafia zonei abordate

Stratigrafia generală în cea mai mare parte a sitului arheologic este următoarea (Pl. X):

1. Strat arabil caracterizat printr-un sol de culoare gri-cenușiu, afănat, situat de la nivelul actual de călcare (0) până la cota de – 0,30-0,40 m;
2. Strat al doilea maro-lutos, cu urme de chirpic, cărbune și fragmente ceramice, de la cota de – 0,30 m până la – 0,80 m;

3. Strat de culoare maro-lutos, cu concrețiuni calcaroase (steril arheologic). Acesta este situat la adâncimea de 0,80 m.

Situația cartografică

Hărțile districtuale sunt hărți manuscris realizate de către autoritățile habsburgice imediat după cucerirea Banatului, în perioada 1717–1725, având scara de aproximativ 1:122.000. Analiza hărții pentru spațiul vizat ilustrează existența localităților Obad/*Ovathie*, Jebel/*Schebel*, Ciacova/*Csakova* și a numeroase drumuri care leagă aceste așezări⁴ (Pl. XI/1).

Prima ridicare topografică habsburgică (*Josephinische Landesaufnahme*, 1769-1772) relevă realitățile terenului înainte de începerea lucrărilor de sistematizare. Pentru perimetrul Sitului arheologic de la Obad–*Fortificația Yobbágy*, harta relevă amplasarea acestuia într-o zonă de câmpie, aflată în circuitul agricol aproape în totalitate. Analiza hărții nu ilustrează prezența unei surse de apă în apropierea sitului sau a unor toponime cu rezonanță arheologică. La NNV de situl arheologic se poate observa satul *Obadie*, nesistematizat, aflat pe amplasamentul actual, aflat la o distanță de cca. 1,3 km (Pl. XI/2).

Ridicarea topografică Franciscană (*Franzische Landesaufnahme*, 1819-1869) relevă starea arealului în care este situat Situl arheologic de la Obad–*Fortificația Yobbágy*, imediat după primele acțiuni de sistematizare habsburgice. Se poate observa că perimetrul sitului era cel mai probabil utilizat în întregime pentru agricultură. Ca toponim observăm *Hotaru Csakovi* și *Mengyera Wiese*, harta neincluzând indicii privind potențiale structuri arheologice construite (Pl. XI/3). Singura noutate adusă de cea de-a treia ridicare topografică (*Franzisco-Josephinische Landesaufnahme*, 1869-1887) este apariția unui sălaș/ferme – *Živanovič*, în partea centrală a sitului arheologic, dar și a trei clădiri în partea de NE a sitului, în afara perimetrului delimitat al acestuia (Pl. XII/1).

Suprapunerea **Planurilor directe de tragere** (1958) nu relevă modificări importante ale peisajului în a doua jumătate a secolului al XX-lea în această zonă. Observăm însă apariția unui toponim – *Țarigaru*, chiar în zona sitului arheologic⁵ (Pl. XII/2).

Harta topografică militară a României din 1975, sc. 1:25000 (ediția a II-a) reflectă realitățile geografice actuale ale zonei, observabile în mare parte și astăzi la fața locului. Terenul supus analizei suprapune o zonă a cărei altitudine absolută este de 85,5 m. Sub aspectul utilizării terenului, perimetrul cercetat în prezent era destinat agriculturii, aparținând extravilanului localității Ciacova. Terenurile analizate nu au fost suprapuse de clădiri edificate în perioada comunistă, fiind în totalitate în circuitul agricol. Se poate observa că situl arheologic se află în proximitatea drumului județean 693B Jebel-Ciacova, a căii ferate Jebel-Ciacova și a fostei Halte Obădeni (Pl. XII/3).

Situația istoriografică

Pe raza localității Obad, literatura de specialitate menționează puține situri arheologice. Astfel, în Repertoriul Arheologic Național este înregistrat un singur sit arheologic – *Așezarea eneolitică de la Obad – SE*, cod RAN 156419.01. Materialele arheologice identificate în anul 2013 în acest punct sunt datate în perioada eneolitică (cultura Tiszapolgár) și epoca medievală (sec. XVII-XVIII)⁶.

⁴ Mappa von dem Csakover District [B IX a 618] -

<https://maps.hungaricana.hu/en/HTITerkeptar/527/view/?bbox=3575%2C-4048%2C6158%2C-3025>

⁵ <https://geo-spatial.org/harti/#/>

⁶ Rogozca 2015, 127-128, PL. II/1a-18.

Cu toate acestea, Repertoriul arheologic al lui Felix Milleker menționează urmele unei fortificații de pământ în apropierea localității Obad, fortificație pe care Miletz József o considera mai recentă⁷. Ortway Tivadar și Samu Borovszky o consideră însă preistorică⁸.

Totodată, o informație interesantă apare în repertoriul lui Felix Milleker pe raza localității Ciacova. În anul 1873, două topoare de cupru au fost descoperite “*la sălașul lui Zsivánovics, pe lângă drumul spre Jebel, la o adâncime de 3 m, pe lângă urmele unei vetre...*”. Cele două topoare au fost vândute. Unul a fost topit, iar celălalt a fost donat de Lazarevics György, avocat din Ciacova, muzeului din Timișoara. Toporul ciocan a fost prezentat și la expoziția de arheologie de la Budapesta din anul 1876⁹. Toporul ciocan, tipul *Mezőkeresztes*, cu dimensiunile de 32 cm lungime, tăiș cu o lățime de 6 m și o greutate de 2,57 kg¹⁰ a fost publicat de Gheorghe Lazarovici¹¹, acesta aparținând culturii Bodrogkeresztúr. Pe baza informațiilor furnizate de Felix Milleker, coroborate cu harta topografică Francisco-Josefină (1869-1887) și Planurile Directoare de Tragere (1958), ambele ilustrând sălașul *Živanovič*, se poate stabili cu precizie locul descoperirii celor două topoare *Mezőkeresztes*, acesta fiind chiar în Situl arheologic de la Obad–*Fortificația Yobbágy*, în zona cea mai înaltă a acestuia.

Analiza modelului digital de teren și geomorfologia zonei

Modelul digital al terenului obținut prin tehnologia LiDAR evidențiază structura geomorfologică a sectorului sudic al localității Obad, într-o zonă caracterizată de câmpie joasă, uniformă, dar marcată de microrelief cu variații altimetrice subtile (Pl. XIII/1). Peisajul este modelat de interfluvii slab conturate, microdepresiuni longitudinale și urme ale vechilor traiectorii meandrate, caracteristice evoluției hidromorfologice holocene a luncilor din Banatul de Sud. În acest context, se remarcă un promontoriu ușor ridicat, izolat altimetric față de suprafețele adiacente, sugerând existența unei forme antropice integrate în structura naturală a terenului. Zona centrală analizată dezvăluie o anomalie topografică circular-ovală, bine individualizată prin diferențe de nivel și prin prezența unor rupturi fine de pantă (Pl. XIII/2). Morfologia acestei elevații, corelată cu dispunerea concentrică a unor depresiuni și aliniamente lineare, indică un posibil complex fortificat. Elementele identificate pot reprezenta resturi ale unui val de pământ erodat, ale unui șanț periferic sau ale unor structuri suplimentare nivelate de procesele agricole moderne. Contrastul altimetric și coerența spațială a formelor susțin interpretarea unui sit cu organizare internă, plasat strategic pe o ridicătură stabilă a câmpiei, probabil pentru control vizual sau defensiv.

Datele obținute prin măsurători RTK de înaltă precizie (1700 de puncte) permit o reconstituire fină a microreliefului fortificației de la Obad și confirmă caracterul său net antropogen. Modelul altimetric evidențiază o elevație elipsoidală, alungită pe direcția aproximativ NE–SV, cu altitudini maxime în jur de 85,4–85,5 m, detașată clar de câmpia înconjurătoare (Pl. XIV/1,2). Nucleul este organizat în două vârfuri altimetrice separate de o șa discretă, ceea ce poate indica un platou interior compartimentat, eventual cu zone de construcții sau curți distincte, ori faze constructive succesive în care valul a fost refăcut parțial. Suprafața superioară prezintă o convexitate ușoară, dar nu perfect regulată: se disting microdepresiuni ovale și aliniamente abia sesizabile, care pot corespunde unor fundații erodate, gropi de stâlp sau zone de tasare diferențiată. Profilul topografic NE–SV indică o înălțime

⁷ Milleker 1897, 80; Milleker 2013, 103.

⁸ Repertoriul Arheologic al României -

<https://rarindex.cimec.ro/sel.asp?nr=5&jud=Timiszz&Lang=RO&nrSel=1&campsel=2&IDRap=1009#Lk1009>

⁹ Milleker 1897, 27-28; Milleker 2013, 47; Hampel 1876, 113.

¹⁰ Dimensiunile și greutatea toporului sunt identice în descrierea detaliată a lui F. Milleker dar și în cea a lui Ghe. Lazarovici.

¹¹ Lazarovici 1975, 28, fig. 10/a-b, nr. inv. Muzeul Banatului IV, 1587.

relativă de circa 1–1,2 m față de terenul înconjurător, cu o pantă mai abruptă pe latura sud-vestică și o trecere mai lină spre nord-est. Această asimetrie sugerează o adaptare conștientă la microrelief, concentrând o serie de posibile amenajările defensive pe acest sector.

Periferia elevației este marcată de un inel de valori altimetrice mai joase, dispuse sub forma unor depresiuni lineare discontinue (Pl. XV). Acestea pot fi interpretate ca urme nivelate ale unui șanț perimetral sau ale unor rigole de drenaj asociate fortificației. Spre margini, curbele de nivel devin neregulate, cu rupturi bruște de pantă și mici „ciupituri” în contur, indicând afectarea valului prin lucrări agricole mecanizate și eroziune recentă. Față de analiza imaginilor satelitare din anul 2021 care au relevat, pe baza diferenței de culoare a vegetației, o structură ovală înconjurată de un șanț de apărare, cu dimensiunile totale de cca. 80 x 100 m, modelul digital de elevație al terenului ilustrează în jurul celor două zone elipsoidale, o posibilă structură aproximativ rectangulară, cu dimensiunile de cca. 130 x 207 m. Aceasta poate reprezenta fie un complex fortificat mai amplu sau o amenajare ulterioară a incintelor elipsoidale, o extindere dar și fortificare suplimentară a acestora. În același timp, nu putem elimina nici varianta ca aceasta structură rectangulară să aparțină sălașului/fermei *Živanovič*, reprezentat pe materialele cartografice din secolul al XIX-lea, deși în această privință păstrăm o doză de scepticism.

Materialul arheologic

În timpul diagnosticului arheologic a fost posibilă recuperarea unei cantități însemnate de material arheologic, compus îndeosebi din fragmente ceramice, secundate de fragmente de cărămizi, chirpici, oase prelucrate sau neprelucrate, precum și piese din metal, mai exact din fier. Referindu-ne la prima categorie de artefacte descoperite și analizate în cadrul acestui studiu, și anume categoria ceramicii, aceasta a fost identificată atât în timpul diagnosticului arheologic intruziv realizat în Situl arheologic *Obad-Fortificația Yobbágy*, cât și în urma cercetărilor de suprafață realizate în cadrul perimetrului sitului. Din punct de vedere tipologic, fragmentele aparțin în totalitate vaselor de tip oală. Astfel, materialele identificate în urma diagnosticului intruziv aparțin fie oalelor cu buza evazată și rotunjită (Pl. XVI/5, 6, 7), oalelor cu buza evazată și dreaptă (Pl. XVI/4) și nu în ultimul rând oalelor cu buza evazată și canelată (Pl. XVI/1, 2, 3; Pl. XVII 1-8). Ceramica este modelată în exclusivitate la roata cu turație rapidă, utilizând o pastă bine frământată și degresată cu nisip fin cu bobul mic sau nisip cu bobul mare. Sunt întâlnite ambele tipuri de ardere, atât reducătoare cât și oxidantă, cu variații de intensitate, ceea ce a oferit fragmentelor nuanțe ce variază de la negru, la brun, brun-gălbui, gălbui și roșu. În ceea ce privește decorul, cel mai des întâlnit tip este reprezentat de către canelură, dispusă exclusiv pe buza vasului (Pl. XVII/1-8), fiind întâlniți și pereți de vase decorați prin tehnica incizării, mai exact, registre de linii incizate, drepte și paralele între ele. Atât formele de vas identificate, precum și tehnica manufacturii și decorul prezent, plasează cronologic aceste vase în intervalul cronologic cuprins între secolele XIV-XV.

De asemenea, dorim să atragem atenția asupra unei piese aparte, reprezentată de către o patină confecționată prin reutilizarea diafizei unui os lung de mamifer de talie mare (bovină/suină), cu epifiza proximală parțial păstrată, și cu o perforație biconică amplasată la baza acesteia (Pl. XVIII/1). Suprafețele corticale au fost regularizate prin raclare longitudinală, evidențiată de zonele cu relief aplanat și microstriuri paralele. De-a lungul feței active se observă un lustru intens, continuu, cu tranziție netă față de restul osului, indicând o utilizare îndelungată și concomitent remarcăm o depresiune rotundă cu margini ușor ciobite, interpretabilă ca urmare a unor percuzii repetate sau a unei lovituri de impact în timpul folosirii. Categoria materialelor este reprezentată de către un fragment de cuțit de fier, din care se păstrează aproximativ jumătatea distală a lamei și începutul porțiunii proximale (Pl. XVIII/2). Profilul este slab curbat, cu spinare aproape rectilinie și tăiș convex, uzat, marcat de microciupituri și corodare diferențiată, în timp ce secțiunile transversale indică o lamă subțire, cu secțiune lenticulară spre vârf și mai apropiată de un trapez asimetric în zona mediană.

În cadrul aceluiași diagnostic arheologic, dar pentru un alt perimetru (Parc fotovoltaic Ciacova 2) au fost descoperite prin cercetare de suprafață fragmente aparținând unor căldări de lut, lucrate la roata rapidă, dintr-o pastă degresată cu nisip cu bobul mare și arse într-o atmosferă slab oxidantă (Pl. XVII/11,13,15). În același areal a fost identificat și un fragment de strachină, lucrat de asemenea la roata cu turație rapidă, prelucrat dintr-o pastă degresată cu nisip fin și tratat termic într-o atmosferă slab reducătoare (Pl. XVII/12). Și nu în ultimul rând, menționăm descoperirea unui fragment de oală cu buza evazată, oblică și tăiată drept, lucrat la roată rapidă, cu nisip cu bobul mare în compoziția pastei și decorat prin ștampile triunghiulare realizate în pasta moale și dispuse pe buza vasului (Pl. XVII/14). Fragmentele de căldări, precum și fragmentul de strachină și cel aparținând oalei decorate prin ștampile triunghiulare, aparțin unui orizont cronologic mai timpuriu, cuprins între sec. XII-XIII p.Chr., și probabil aparțin unei locuiri civile în cadrul Sitului arheologic de la Ciacova–*Obiectiv 4*.

Analiză mineralogică și petrografică

Avându-se în vedere roca descoperită în perimetrul sitului, care se concentrează în zona structurii construite, descoperită și în cadrul secțiunilor arheologice, a fost efectuată o analiză mineralogică și petrografică la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca¹².

În vederea determinării caracteristicilor mineralogice și petrografice ale fragmentului de rocă au fost realizate următoarele tipuri de investigații:

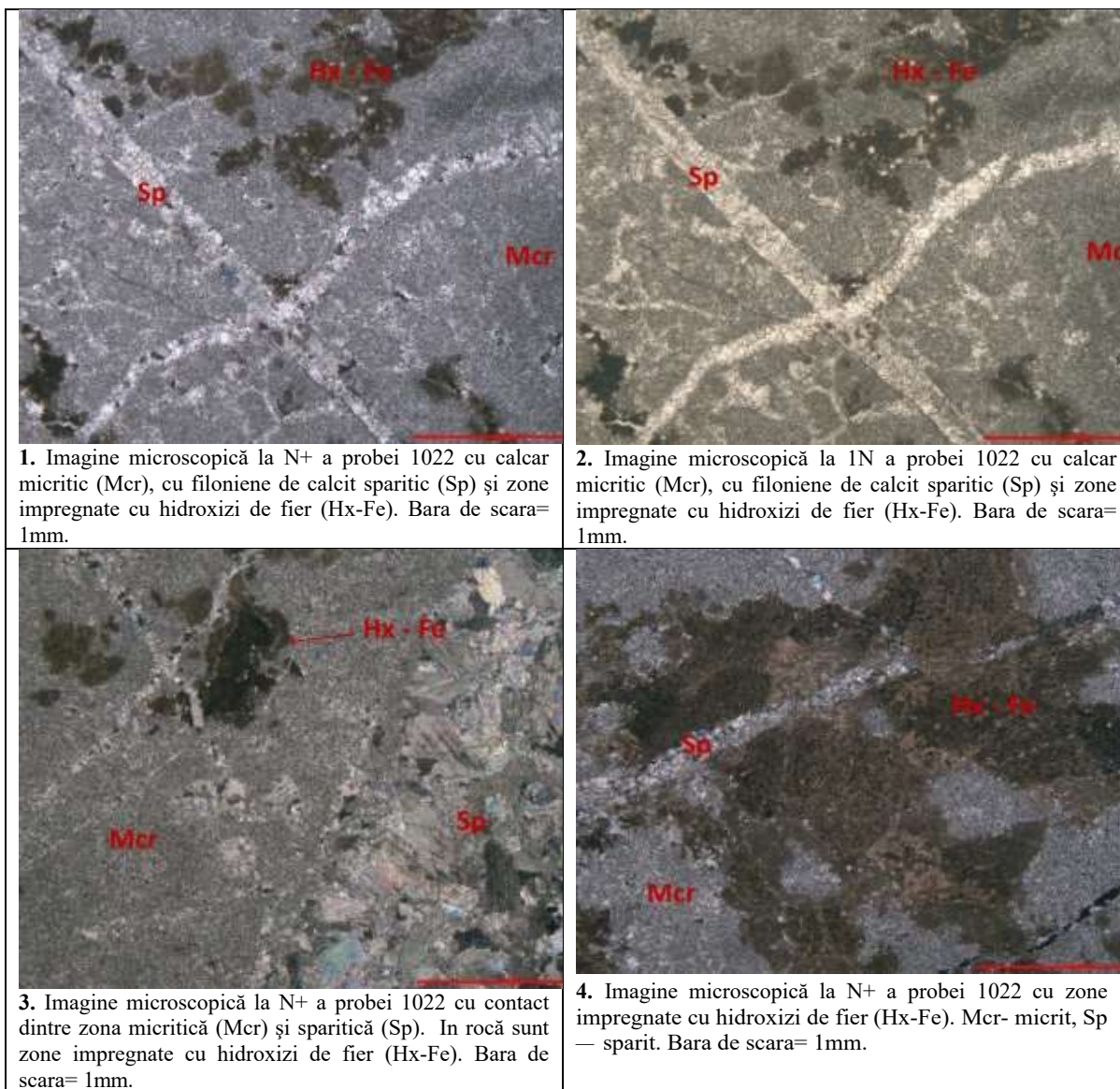
- studiul microscopic în lumină poalarizată, pe secțiunea subțire confecționată din proba analizată. Secțiunea subțire a fost studiată cu ajutorul unui microscop polarizant Nikon OPTIPHOT T2- Pol. Au fost realizate microfotografii în condiții de lucru cu nicoli încrucișați (N+) și cu un singur nicol (1N).
- difracție de raze X pe proba naturală cu difractometru BRUKER NCE (anticatod CoK α ; $\lambda_{Cu} = 1.78897 \text{ \AA}$; $2\theta = 3.8 - 64^\circ$; $\Delta 2\theta = 0.02^\circ$;

Descrierea și caracterizarea mineralogică și petrografică au fost realizate în conformitate cu prevederile standardului SR EN 932-3/1998, completate cu cerințele din literatura de specialitate actuală referitoare la nomenclatura și clasificarea rocilor.

Studiul microscopic și difractometria de raze X au relevat următoarele:

1. *Structura*: predominant micritică. În rocă sunt diaclaze cu aspect filonian de natură sparitică, cu grosimi submilimetrice (1-4). Lungimea filonașelor sparitice este de ordinul centimetrelor;
2. *Textura*: de precipitație chimică și diagenetică (1-4);
3. *Compoziția mineralogică*: Roca este constituită exclusiv din calcit (peste 99.9%) rezultat al precipitării chimice (calcitul micritic) sau al proceselor deagenetice (separațiile sparitice). În rocă sunt prezenți și hidroxizi de fier (aprox. 0.1 %) care impregnează local calcitul. Separațiile sparitice sunt de generații diferite, cele mai vechi fiind întretăiate de cele mai noi (1-2). În rocă sunt prezente și urme vagi de resturi organice. Pe suprafețele de spargere percum și sub forma de pete pe rocă sunt depuneri de hidroxizi de fier.

¹² Buletin de analiză nr. 35/2025, analiză conf. univ. dr. Nicolae Har.



Analiza prin difracție cu raze X a pus în evidență prezența exclusivă a calcitului. Astfel, proba analizată reprezintă un *calcar micritic* de culoare alb - gălbui, cu granulație fină. Roca este constituită aproape exclusiv din calcit (>99%), predominant micritic și subordonat sparitic. Sparitul este diagenetic și este prezent în umplutura filonașelor cu grosime submilimetrică, care străbat roca pe lungimi centimetrice. Hidroxizi de fier au o participare foarte redusă și sunt prezenți în cuiburi/pete sau pe suprafețele de separație ale rocii.

Posibilele surse cu calcar micritic în Banat sunt în Clisura Dunării – zona Moldova Nouă, Munții Aninei, Sasca Montană, SV Reșiței dar și zona Bocșa și Munții Dognecei, acestea două din urmă fiind cele mai apropiate surse față de perimetrul Sitului arheologic Obad-*Fortificația Yobbágy*. Sunt necesare analize suplimentare pentru determinarea cu precizie a provenienței rocii identificate în zona centrală a sitului.

Cronologie Sit arheologic Obad-*Fortificația Yobbágy*

Job(b)ágy (azi, Obad, jud. Timiș) se numără printre primele toponime/oiconime din regiunea bănățeană atestate documentar:

1214¹³: *Arhidiaconul Martin [de Orod?¹⁴] a învinuit pe Belue și Matthia din satul Ioubag ³) și pe Geka din satul Zor precum și pe Kelemen din satul Segu ⁴) pentru uciderea fiului său. Comitele palatin Nicolae i-a trimis pe aceștia cu pristavul numit Gougar pentru proba fierului roșu la Oradea, unde Kelemen, purtând fierul [roșu] și-a dovedit nevinovăția. Iar Belue Matthia s'au învoit astfel: să dea potrivnicului lor douăzeci și cinci de mărci și să plătească pe judecător și pe pristav, și dacă ar avea complici ⁵), aceștia să postească pentru omucidere. Geka de asemenea s'a învoit să dea potrivnicului său patru mărci mici ⁶) și să plătească pe judecător și pe pristav.*

³) Fost sat în comit[atul]. Timiș, aproape de Tolvădia în raionul Deta (reg[iunea]. Timișoara).

⁴) villa Zor a fost la nord de Pecica în comit[atul]. Arad (sic! Orod). Aproape de acesta, la nord de Arad (sic! Orod) era satul Seg (raionul Arad).

⁵) si compotes sui existent.

⁶) marculas. Marca mică (marca minima) valora un florin.

Conform registrelor de colecte și indulgențe papale (1332–'37) ale lui Jacob al lui Berengariu și Raimund de Bonofato:

1333: *Item Egidius [sacerdos] de Jobaag (sb.m.) solvit IIII. grossos*¹⁵.

*Deasemenea [sacerdotul] Egidius din Jobaag [din decanatul dintre Timiș și Bârzava, aflat în arhidiaconatul de Timiș] a plătit patru groși [drept dijmă papală]*¹⁶.

1334: *Item Egidius [sacerdos] de Jebag solvit X. banales*¹⁷.

*Deasemenea [sacerdotul] Egidius din Jebag a plătit zece banali [la plata dintâi]*¹⁸¹⁹.

1335: *Item Egidius [sacerdos] de Jobag solvit I. grossum*²⁰.

*Deasemenea [sacerdotul] Egidius din Jobag a plătit un gros*²¹.

După cum se poate vedea, forma toponimului este nestatornică; se întâlnesc și variantele *Jobbag*²² (1.03.1458²³), ori *Jobagh* (30.12.1497²⁴) etc.

Pentru că localitatea avea deja o parohie, care implică automat și o biserică, ea a fost ridicată deja în sec. al XIII-lea, iar numele ne indică chiar o perioadă de început a acestuia, dacă nu cumva chiar un secol anterior, care este confirmat de către atestarea documentară timpurie (1214).

Jobbágy (l.m.) înseamnă încă multe lucruri în sec. al XIII-lea; sunt iobagii castrelor (*jobagiones castrī*), stare socială dependentă de castrul comițial, posesoare cu drept de uzufruct a unui lot de pământ, care aparține domeniului castrului de care ei aparțin, pe care pot să-l lase moștenire în familie (dar nu pot să-l vândă!), stare socială care supraviețuiește și în sec. al XIV-

Notă: În continuare citarea se face prin intermediul textului oferit *italic* (înclinat). Dacă textul citat conține la rândul său text *italic*, atunci acesta este oferit aici ca scris normal.

¹³ *DIR*, C. Tr, I, p. 63, doc 89 (l.r.); *RV*, p. 184, Nr. 89 (315.): *villa Ioubag* (l.l.).

¹⁴ În 1941, JUHÁSZ Kálmán așa credea (Juhász, 1941, p. 96); oare pe ce se baza?

¹⁵ *MV* 1887, 145.

¹⁶ *DIR*, XIV, C. Tr, III, 223.

¹⁷ *MV* 1887, 152.

¹⁸ La plata a doua din același an 1334, preotul Egidius nu apare.

¹⁹ *DIR*, XIV, C. Tr, III, 233.

²⁰ *MV* 1887, 159.

²¹ *DIR*, XIV, C. Tr, III, 244.

²² CSÁNKI Dezső indică eronat *Jobbaag* (Csánki 1894, 43).

²³ DL 15216.

²⁴ DL 71521; Csánki 1894, 43.

lea; apoi, cuvântul, *post* mijlocul secolului al XIII-lea, înseamnă îndeosebi *iobag*, *șerb*, *clăcaș*, *robotăș* (l.r.)²⁵, dar în prima jumătate a secolului respectiv încă îi indica și pe cei mai înalți nobili aflați în anturajul regal, cei care erau implicați direct în administrarea regatului și din anul 1205 vor începe să fi numiți baroni, dar vor exista mai mulți termeni pentru a îi defini, care vor circula concomitent. De asemenea, au existat și numele de persoane *Eubag* (1138/1329) și *Joubag* (1229)²⁶, astfel încât etimologia toponimului poate avea explicații diverse (nume de persoană trecut asupra moșiei, o moșie locuită de șerbi ori moșia unui baron, primită de la rege, care se referă la beneficiar drept *iobagul său*²⁷).

Toponimul / oiconimul nu este singular în regat: *Jobbágyi* (comitatul Bihor, 1229/1550: *Iobagi*), *Jobbágy* (comitatul Bodrog, 1320: *Jobag*), *Jobagh* (comitatul Heves, 1329), *Jobagy* (comitatul Vasvár, 1329), *Jobag* (comitatul Nógrád, 1406) etc.

[10.09.1403]: Frate al nostru preascump, aflați că noi, împreună cu domnii baroni frații noștri, am decretat și am dispus ca să fie dărâmate și distruse din temelie și puse la pământ castelele lui Nicolae *Tretul*. De aceea, o rugăm pe frăția voastră ca îndată ce veți primi prezentele [rânduri] să dărâmați cu totul castelele din *Ohad* și din *Jobag*, care e construit în jurul bisericii, și din Széphely/Jebel, iar grinzile și lemnele pentru construirea caselor să puneți să fie duse de la castelul din Széphely/Jebel la castrul Timișoara și să puneți să se umple șanțurile maisuziselor castele. Pe lângă acestea, să începeți închiderea apei din Ciacova, în graiul poporului *Gath* numită²⁸, și altfel să nu faceți. Dat în Nagy Hatvan²⁹ în a treia zi a sărbătoarei Sfintei Fecioare (i.e. 10.09.).

Ambii Nicolae

Voievod al Transilvaniei.

Pe verso: Sârguinciosului oștean³⁰ magistrului George zis *Chelemer*(?)³¹, fratelui nostru preascump³².

²⁵ Cherestesi, Valentiny 1929, II/1, 864.

²⁶ Rácz 2007, 133.

²⁷ Există un exemplu bun. **1197**: regele Emeric îi donează pământul numit *Pakha*, de 5 pluguri, aflat în comitatul Sopron, lângă *Fertew/Fertő* (aflat între Balf și Fertőrákos), care fusese al udvornicilor regali (*terram in Parochia Supruniensi iuxta Fertew a nostris Vduornicis exemitam, ad quinque aratra, Pakha nomine*), fidelului său *iobag*, comitele Laurențiu (*noster fidelis Iobagio, Laurentius [Comes]*), nu doar pentru serviciul său credincios prestat încă din copilărie, ci mai ales pentru că a salvat viața regelui, aflat la vânatoare în Maramureș, când calul său, care alerga foarte repede, a căzut sub monarh, iar Laurențiu a fost grav rănit de calul regal, pierzându-și ulterior mâna, în timp ce îl elibera pe suveran. Nu doar că Laurențiu comitele este indicat a fi *iobagul său fidel* de către rege, ci și (indirect prin conjuncția *et/si*) toate notabilitățile de la vârful regatului consemnate în eschatocol a fi martore ale daniei, precum *și alți iobagi existenți în regatul său* (i.e. alți comiți de comitate nementionați etc.), sunt în aceeași situație cu nobilul Laurențiu (*Venerabili Iob Strigoniensi, reuerendo Saul Colocensi, Archiepiscopis; Calano Quinqueecclesiensi, Vgrino Gewriensi, Adriano Transiluano, Catapano Agriensi, Ioanne Cenadiensi, Episcopis existentibus. Micha Palatino, et Baciensi Comite; Benedicto Bano, et Comite de Zala, Veytih curiali Comite, ac Nitriensi; Zegforo Voyuoda, Theodoro Comite de Budrig; Stepano comite de Suprun, Nicolao Comite de Bychor; Tiburtio Comite de Zounuc, Poth Comite de Musun, et aliis Iobagionibus in regno nostro existentibus*) (CD, II, pp. 346–348).

²⁸ *gát* (l.m.) = zăgaz, stăvilar, dig (l.r.).

Nu văd vreun motiv ca să considerăm acest ordin de *închidere* a apei (nu de *evacuare* a ei!) din șanțurile cetății Ciacova drept *the reparation of the moat around castle Csák / repararea șanțului de apărare din jurul castelului Ciacova* (Szaszko 2018, 431).

²⁹ azi, Hatvan, Hatvani járás, Heves megye, HU.

³⁰ dacă este vorba de un fost *militis aule regie* tălmăcirea este *cavaler* (n.m.).

³¹ Lectura *Chelemer* este tare problematică, deoarece nu se distinge clar decât *Ch?l???* (DL 56505).

Sigur este vorba de George, zis *Cholnok*, de Omor.

³² Traducere Dan UNGUREANU, căruia îi mulțumim tare frumos și pe această cale.

Aceasta este atestarea documentară a unei fortificații existente la *Jobag* (dar și la *Ohad* și *Jebel*), dar și unica menționare a ei, care a supraviețuit documentar.

Scrisoarea este datată vag *în a treia zi a sărbătoarei Sfintei Fecioare*, fără a fi indicat anul, dar Nicolae de Ciacova și Nicolae de Marczal poartă titlul de voievod transilvan, iar acest lucru s-a întâmplat între 21.01.1402–25.09.1403³³, când ei au ocupat în tandem acest *honor*. Deci, documentul aparține acestei perioade. În anul 1956, pe bună dreptate³⁴, MÁLYUSZ Elemér a datat scrisoarea 10³⁵ septembrie 1403³⁶, deoarece, tot din *Naghatwan*, o săptămână mai târziu, pe 18 septembrie, voievodul Nicolae *Marchaly* îi scria magistrului Ștefan, fiul lui Petru de *Remethe*³⁷, iar această epistolă este clar datată. Aici, lângă orașul Nagy Hatvan³⁸, a fost tabăra rebelilor³⁹ conduși de către voievozii transilvani contra regelui.

Aceste porunci în vreme de răzmeriță au provocat destul probleme în istoriografie; CSÁNKI Dezső este primul care, în 1894, atrage atenția asupra celor 3 castele și el indică, în conformitate cu lucrarea sa alfabetică:

*Castellum in Jobag, quod est constructum in circuitu ecclesie*⁴⁰.

Apoi, peste doi ani, ORTVAY Tivadar, pe baza manuscriselor lui PESTY Frigyes, editează și publică întregul act:

*Castella in Ohad et in Jobag, quod est constructum in intuitu ecclesie*⁴¹.

În anul 1915, Felix MILLEKER citește un pic altfel propoziția:

*1403: castell[um]. [in] Jobag, quod est constructum in ciruita ecclesiae*⁴².

Frater noster Karissime, Scitote quod nos vnacum dominis Baronibus fratribus nostris decreuimus et disposuimus, vt Castella Nicolai Tretul funditus rui destrui et in terram prostrari deberent, Ideo vestram fraternitatem rogamus quatenus mox habitis presentibus Castella in Ohad et in Jobag, quod est constructum in ~~intuitu~~/circuitu ecclesi[a]e, et eciam in Zephely, penitus delere et detrahi facere velitis, asseres et ligna pro edificijs domorum de Castello Zephely, ad Castrum Themesuar portari faciatis, fossata eciam eorundem Castellorum repleri faciatis, Preterea clausuram aque de Chak wlgo gath vocatam ordinari committatis, aliud non facturi, Datum in Naghathwan tercio die festi virginis gloriose.

Semnatori: Vterque Nicolaus Wayuode Transiluanie.

Pe verso/exterior: Strenuo Militi magistro Georgio Chelemer(?) dicto, fratri nostro Karissimo (DL 56505; Ortway, Pesty 1896, 317–318, doc 189 (datat greșit 14(02) și aici cu mici îndreptări; ZsO II/1, 303, doc 2609 (regist l.m.)).

³³ Engel 1996a, I, 13; Engel 2003a, *sub voce* Erdélyi vajda (vayuoda Transsilvanus).

³⁴ de aceea, este de neînțeles datarea 1402 Sept. oferită de *Cronologia Banatului* (Hațegan, Boldea, Țeicu 2006, 160^a), care pare că-i aparține lui Dumitru ȚEICU (Țeicu 2009, 104).

^a De neînțeles și cum de s-a omis castelul din *Jebel*! De asemenea, în scrisoare nu se menționează că materialul rezultat din demantelarea castelelor din *Ohad* și *Jobag* ar fi fost folosit la fortificațiile Timișoarei, ci că este vorba de *grinzile și lemnele pentru construirea caselor* luate din *Jebel* să fie duse la Timișoara.

³⁵ *a treia zi a sărbătoarei Sfintei Fecioare*, în acest caz^a, *Marie Nativitas* (8 septembrie).

^a Sfânta Fecioara era sărbătorită și la 2.02., 25.03., 2.07., 15.08., 8.12. etc. (Pall 2005, 273, 262).

³⁶ 1403 Szept. 10, cu specificarea că *Az oklevél keltezeten / documentul este nedatat* (tr.m.; ZsO II/1, 303, doc 2609; DL 56505).

³⁷ **18.09.1403:** din Nagy Hatvan, voievodul Nicolae de *Marchaly* îi scrie magistrului Ștefan, fiul lui Petru de *Remethe* și îi ordonă să se prezinte personal în fața sa și să vină alături de toți frații săi [răzvrățiți] cu cel puțin 6 cai (i.e. ostași călare), dacă nu cu mai mulți (DL 56504; ZsO II/1, 304, doc 2618 -regist l.m.).

³⁸ azi, Hatvan, Heves megye, HU.

³⁹ ... *illo tempore, quo barones vestri scilicet emuli versus civitatem Naghatwan transsire voluissent, se a comitiva eorum detrahendo* ... (ZsO II/1, 403, doc 3405).

⁴⁰ Csánki 1894, 43.

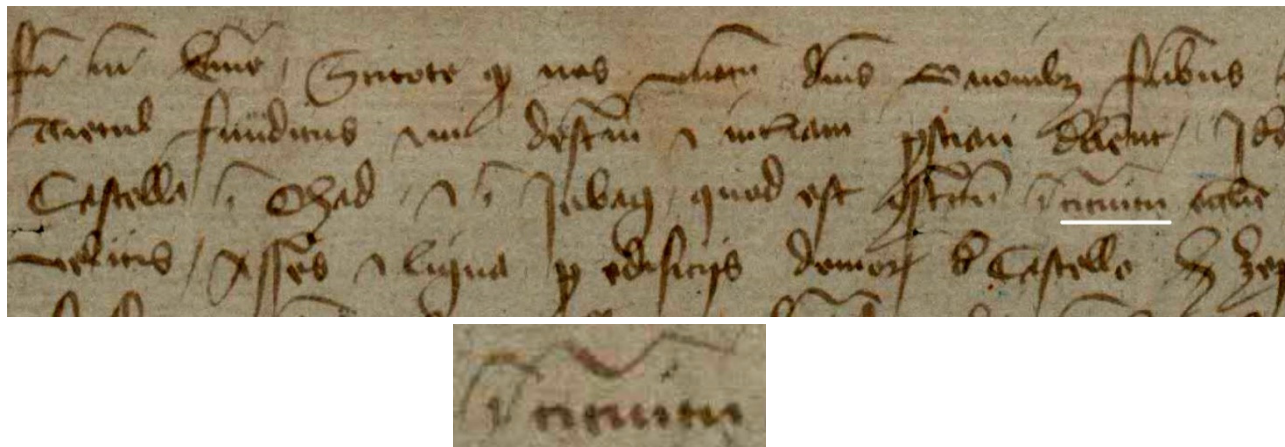
⁴¹ Ortway, Pesty 1896, 317–318, doc 189.

⁴² Milleker 1915, 149.

Tot el menționează că rămășițele cetății de pământ de lângă Obád (azi, Obad, jud. Timiș) ne amintesc de acest *castellum* din *Jobag*⁴³.

În 2012, Adrian MAGINA a observat diferența dintre textul lui Csánki și cel al lui Ortvay/Pesty și a comentat pertinent: *În varianta de transcriere propusă de Csánki, am avea de-a face cu o biserică înconjurată de un zid, în vreme ce, potrivit transcrierii lui Pesty, reiese că biserica se afla în apropierea fortificației. În original – Dl. 56505, formula folosită este în circuitu, ceea ce acreditează ideea unei biserici fortificate*⁴⁴.

Personal, văd: *Castella i[n] Ohad [et] i[n] Jobag, quod est c[on]str[uc]tu[m] i[n] cir[c]uitu eccl[esia]*⁴⁵:



Deci, la *Jobag* avem o biserică fortificată (care fusese desacralizată în prealabil?) denumită *castello*, în timp ce la *Ohad* și *Jebel* sunt *castella* normale (ce-o fi însemnând asta?). Se ridică o întrebare pertinentă: acest *Jobag* este *Obadul* de astăzi? Vom răspunde la ea separat.

Autorii misivei sunt foarte clari: *ambii*⁴⁶ *Nicolae, voievod al Transilvaniei* – i.e. Nicolae de Ciacova și Nicolae de Marczal.

-Nicolae, fiul lui Ștefan, de Ciacova⁴⁷ a fost un *homo novus* ridicat, împreună cu fratele său George, la cele mai mari demnități de către regele Sigismund de Luxemburg, care-i donează prima moșie în 5.04.1393 (*Eez / Esz* din comitatul Bihor); castelan de Timișoara (10.08.1394: *Castellanis nostris de Themeswar*) și comite de Timiș (atestat 14.02.1395: *vir egregius magister Nicolaus filius Stephani de Chaak, comes noster Themesiensis*) și de Békés, Csongrád, Keve, Caraș, Zarand, jude al cumanilor (între 1395–1402), comite de Bihor (1395–1403), voievod al Transilvaniei (1402–'03), membru al Ordinului Dragonului (1408), comite de Bihor și Békés (1409–1426), voievod al Transilvaniei (1415–26), † 1426⁴⁸.

-Nicolae, fiul lui Ștefan, de Marczal⁴⁹, este activ între 1390 și 1413, când decedează; castelan de Timișoara (1394), comite de Timiș (1395–1402), voievod al Transilvaniei (1402–'03), baron, consilier regal și comite de Somogy (1409–'12)⁵⁰.

⁴³ *Erre emlékeztet az Obád melletti földvármaradvány* (Milleker 1915, 149).

⁴⁴ Magina A., 2012, 185, nr. 41: *Obad*.

⁴⁵ DL 56505; *on-line* <https://archives.hungaricana.hu/en/charters/92849/> (26.10.2025).

⁴⁶ Inexplicabil cum anumiți istorici cred că este vorba doar de Nicolae de Ciacova (de exemplu, *vide* Țicu 2009, 87/100, 104).

⁴⁷ Csáki Miklós (l.m.).

⁴⁸ Engel 1996a, II, 48.

⁴⁹ Marcali Miklós (l.m.)

⁵⁰ Engel 1996a, II, 154.

Destinatarul este George, zis *Cholnok*, de Omor, probabil fiul lui Petru⁵¹. Conform unui protest depus, la data de **10.07.1403**, în fața capitolului bosniac din Diakó, de către *magnificus vir dominus Nicolae Treutul* de Nevna, *mag[iste]r t[hes]au[r]ar[ius]*/magistru tezaurar al regatului și comite de Požega, acesta înfiera ocuparea moșiilor sale din *Themeskuz*, făcută *secunda motione regni*⁵², de către Nicolae de *Chaak* și Nicolae de *Marchal*, voievozi transilvani, și familiarii acestora, precum și supușii lor, și mai ales *Georgius Cholnok de Omerj* (i.e. Omor) și Ștefan, fiul lui Petru⁵³, de *Egerzegh*, ocazie cu care aceștia și-au însușit și veniturile acestora⁵⁴.

-Nicolae Treutel⁵⁵ de Nevna, fiul banului de Severin Ioan, a fost activ între 1382–1420, fiind un neabătut credincios al regelui Sigismund de Luxemburg; cariera sa: 1382: comite și castelan de Trenčín, 1387: relator, 1387–1408: comite de Požega, 1394–'97: ban de Mačva, 1402–'08: mare trezorerier, 1412–'16: baron, † ~1420–'21⁵⁶.

Nu știm cum/când a ajuns Nicolae Treutel de Nevna în posesia moșiilor *Jebel*, *Ohad* și *Job(b)ágy* și nici cine a construit cele 3 *castella* pe ele.

Contextul istoric al emiterii acestei scrisori este cunoscut; *Cu ocazia dietei ținute în septembrie 1402 [la Pozsony/Bratislava], pe lângă discutarea mai multor probleme importante, regele Sigismund ... l-a numit drept moștenitor al său pe ducele austriac Albert [al IV-lea] de Habsburg, punându-i totodată pe înalții demnitari să emită o diplomă inaugurală*⁵⁷, la 21 septembrie. Mai mulți baroni și figuri ecleziastice de prim rang au refuzat să întărească actul cu sigiliul lor. Suveranul, considerând acest lucru drept un act de infidelitate, l-a schimbat pe palatinul Detre Bebek din funcție și l-a numit palatin pe Nicolae de Gara⁵⁸ "*cel tânăr*", banul Dalmației, Croației și Slavoniei, și i-a forțat pe cei prezenți la dietă să-l aleagă și ei. După dietă, regele pleacă la Wien (28.10.) și apoi în Boemia. Detre Bebek continuă să emită acte ca palatin, iar fiul său, Emeric Bebek, prior de Vrana, împreună cu voievodul bosniac Hrvoje Vukčić, fiul lui Vukac, i-au atacat pe banii dalmațian-croat și slavon ai regelui Sigismund⁵⁹, la finalul anului. La sfârșitul lunii ianuarie – începutul lunii februarie (poate în ziua sărbătorii Întâmpinarea Domnului - 2.02.?) a anului 1403⁶⁰ are loc o consfătuire a răzvrătiților la Oradea, la care participă și voievozii Nicolae de Ciacova și Nicolae de Marczal. Cu această ocazie, *anumiți înalți prelați, baroni și notabilități, partea mai mare a regatului nostru maghiar,*

⁵¹ Engel 2003b, *sub voce* Csolnok (gáji, omori).

⁵² prima fiind cea din 28.04.–29.10.1401?

⁵³ identic cu Ștefan, fiul lui Petru de *Remethe* (10.09.1403); i.e. Ștefan, fiul banului Petru^a, fiul lui Paul, fiul lui *Hyem* (și Heem, Hem, Heym, Hym, Him), *de genere* Szalók. Ștefan, fiul lui Petru, este nepotul de frate al banului Benedict Himfi^b și era familiar al voievodului Nicolae Marczali^c în acest moment.

^a atestat drept ban al Bulgariei, împreună^d cu fratele său mai mare, Benedict, între 22.05.1367–29.08.1369 (Engel 1996a, I, 34–35; Engel 2003a, *sub voce* Bolgár bán (banus Bulgariae)).

^b Engel 2003b, *sub voce* Him rokonsága 2. tábla: Himfi.

^c *Ștefan Himfi, fiul lui Petru Himfi, debuta în cariera militară în rangul de cavaler regal, dar curând a intrat în slujba lui Nicolae Marcali, comitele de Timiș ...* (Popa-Gorjanu 2007, 370).

^d în fapt, înlocuitor al acestuia (*Bátyja, Benedek helyettese*) susține ENGEL Pál (Engel 1996a, I, 34–35; Engel 2003a, *sub voce* Bolgár bán (banus Bulgariae)). Afirmatia merită o dezbatere în condițiile în care o dovadă documentară lipsește.

⁵⁴ DL 53200; *ZsO* II/1, 295, doc 2535 (regist l.m.).

⁵⁵ în istoriografia românească și *Treutul*.

Nevnai Treutel Miklós (l.m.).

⁵⁶ Engel 1996a, II, 247.

⁵⁷ C. Tóth 2022, 91.

⁵⁸ Garai Miklós (l.m.).

⁵⁹ C. Tóth 2022, 72.

⁶⁰ C. Tóth 2022 (întreg studiul este dedicat clarificării temporale a evenimentelor de la Oradea).

încercându-se într-un plan vinovat, au urzit o conspirație spre dezonoarea majestății noastre și s-au reunit la Oradea, unde au depus personal jurământ pe capul regelui Ladislau cel Sfânt și intenția lor era de a ne deposeda de coroana și stăpânirea Ungariei, Dalmației și Croației și să ne alunge din aceste țări, pe care le-am guvernat timp de aproape șaisprezece ani, domnind în ele ca rege, și să aducă pentru aceste țări un alt rege, străin, pe Ladislau, fiul lui Carol de Durazzo de odinioară, să îl aleagă și să-l accepte drept domn al lor, după cum avea să rememoreze faptele regele Sigismund de Luxemburg în narațiunea actului de donație emis în favoarea palatinului Nicolae de Gara "cel tânăr" și a fratelui său, Ioan⁶¹ (1.08.1406). Printre cei puțini înalt dregători, care i-au rămas credincioși regelui, s-a numărat și marele trezorerier Nicolae Treutel, care l-a acompaniat pe Sigismund la Wien (16.11.1402). La 19.02.1403, la Esztergom, răzvrățiții încheie un tratat de ajutor reciproc împotriva lui Sigismund cu margraful Jodok din Moravia, iar la începutul lunii aprilie au reinnoit la Szalatnok, în comitatul Körös, tratatele comerciale încheiate de regii precedenți cu polonezii⁶². La 24.05.1403, oștile lor își instalează tabăra lângă Pozsegavár. Trupele regiunii de est a regatului erau conduse de doi voievozi, Nicolae Csáki și Nicolae Marcali, amândoi creaturi ale lui Sigismund⁶³. Pe când acestea, care s-au adunat greoi, au trecut râul Tisza, regele era deja la Pesta. Ladislau de Neapole, fiul lui Carol de Durazzo, ajunge la Zara doar la 19.07.1403 și este încoronat la 5 august. Dar era deja târziu, fideliile regelui Sigismund au mobilizat trupele foarte repede și au preluat controlul asupra regatului într-o ofensivă de la nord spre sud. Între 10 și 18 septembrie trupele conduse de cei doi voievozi se află în tabăra de la Nagy Hatvan, la ~50 km NNE de Buda, dar nu îndrăznesc să atace capitala, unde se afla și regele. 800 de călăreți, aflați sub comanda magistrului Benedict de Macra⁶⁴, sunt învinși la Pesta de trupele regale⁶⁵ aflate sub comanda lui Stibor de Stiboricz, comite de Nyitra și Zoel de Nassis, castelanul de Buda, iar Benedict este prins și întemnițat în lanțuri⁶⁶. Imediat apoi, la 25.09., cei doi voievozi, care s-au retras de la Nagy Hatvan la Heves⁶⁷, ajung la un armistițiu de 15 zile cu regele⁶⁸, prin intermediul palatinului Nicolae de Gara, iar apoi sunt primii care au depus armele și care au mediat o înțelegere cu Sigismund, care are loc la 8.10. la Buda⁶⁹, unde regele declară o amnistie generală pentru toți cei care aveau să depună armele în termen de 8 zile în Ungaria, 15 zile în regiunile la sud de Drava și 20 de zile în Transilvania. Cât despre cei doi voievozi, ambii și-au pierdut *honorul de vaivodatus* și vor reveni în grația regală doar peste 5 ani. Între timp, vor trebui să se umilească regelui să le reconfirmă proprietățile (1405-'06)⁷⁰. Victoria regelui a fost totală, iar restul domniei sale netulburat.

⁶¹ C. Tóth 2022, 61–62.

⁶² C. Tóth 2022, 93.

⁶³ Engel 2006, 234.

⁶⁴ Makrai Benedek (l.m.).

⁶⁵ Gelcich, Thallóczy 1887, [846] (... *quidam magister Benedictus, ..., cum octingentis equis, ima cum aliis nostris emulis, se nobis opposuit, et dum Pestini civitatis nostre attigisset limites, ipsum cum tota eius potencia, suffragante nobis divino auxilio, fecimus debellari; qui est nunc detentus nostris in vinculis mancipatus*, scrie Sigismund de Luxemburg raguzanilor în ultima zi a lunii septembrie a anului 1403).

⁶⁶ C. Tóth 2014, 14.

⁶⁷ C. Tóth 2004, 470–471.

⁶⁸ DL 47905; ZsO II/1, 305, doc 2628 (regist l.m.).

⁶⁹ Engel 2006, 235.

⁷⁰ **24.04.1405:** toți proprietarii de moșii din regatul ungar au fost obligați de regele Sigismund de Luxemburg, sub pedeapsa revocării, anulării și casării vechilor documente regale, ca, într-o perioadă de un an, să-și înoiască toate actele regale de proprietate, care urmau să fie confirmate, aprobate, ratificate și întărite cu noul mare sigiliu regal (*nostro maiori sigillo de novo preparato*) (Csáky I/1, 234–235; pentru întreaga problemă, *vide DRH* 214–215).

În **concluzie**, scrisoarea din 10.09.1403 a celor doi voievozi este doar reflectarea locală a celei mai importante răzmerițe contra regelui Sigismund de Luxemburg și acțiunile desfășurate contra partizanilor acestuia în teritoriu⁷¹.

Nu avem de unde să știm dacă ordinul voievozilor de-a distruge cele 3 castele a ajuns să fie pus în aplicare, mai ales că George, zis *Cholnok*, de Omor ceruse deja să redevină loial al regelui încă din luna august:

25.08.1403: informat de nobilii de Macedonia, Andrei, fiul lui *Danch*, Simion și Nicolae, fiul lui Petru, că *Stephano filio Petri de Remethe et Georgio Chalnuk de Omor* doresc să redevină loialii săi, Sigismund de Luxemburg le scrie din Buda, unde se afla, și le acordă grația regală⁷².

Ștefan fiul lui Petru Himfi de *Remethe* era rudă prin alianță cu Andrei de Macedonia, care era căsătorit cu Caterina Himfi, iar verișoara sa după tată, Caterina de Macedonia era soața lui Ștefan, verișorul Caterinei Himfi⁷³.

Dacă luăm în considerare situația de la Jebel, unde peste două decenii consemnăm:

23.03.1424: ... *in Zephel, ecclesiam lapideam cum una turri, curiam propriam in qua alias Theodorus banus residisset, et prope eandem villam in silva unum castellum fortissimum de ligno factum*⁷⁴.

În [moșia regală⁷⁵] *Széphely/Jebel*, [se află] o biserică de piatră cu un turn, o curie [nobilă] proprie în care odinioară banul Teodor avusese reședința, și lângă același sat [Széphely/Jebel], în pădure, [se află] un castel foarte puternic, făcut din lemn,

Se pare că cele 3 castele ale lui Nicolae Treutel nu au mai fost distruse în toamna anului 1403. Este adevărat că nu se menționează a cui fusese castelul din lemn foarte puternic din pădurea de la Jebel, dar nu avem vreun motiv să credem că pe moșia Jebel ar fi existat două castele; mai mult, prin caracterizarea din 1424 (*castel foarte puternic, făcut din lemn*) înțelegem și mai bine cerința din 1403 (*grinzile și lemnele pentru construirea caselor să puneți să fie duse de la castelul din Széphely/Jebel la castrul Timișoara*).

23.06.1405: Noi, George Parvus (Kiss/Micu), vicecomite de Timiș și [cei patru] juzi ai nobililor din comitatul Timiș, vă aducem aminte prin prezenta că, atunci când l-am numit pe Blasiu de *Muron/Murani* să facă citarea subscrisă la petiția magistrului Paul, fiul lui Mayus de *Ozlar*, aceasta ne-a fost returnată în felul următor, că însuși Petru Parvus (Kiss/Micu), oficial din *Ohad*, a fost citat conform legii, în *Ohad*, împotriva menționatului magistru Paul, fiul lui Mayus, în marțea dinaintea sărbătorii [nașterii] fericitului Ioan Botezătorul (i.e. 23.06.), acesta (i.e. Petru Parvus) promițând să se prezinte în fața tuturor și a fiecărui om din *officiolatu* său **Jobag**. Dat în Timișoara, în ziua și locul menționate, în anul Domnului nostru o mie patru sute cinci⁷⁶.

⁷¹ *vide* și Szaszko 2018, 430–432.

⁷² DL 53201; Ortway, Pesty 1896, 331–332, doc 200; ZsO II/1, 300, doc 2585 (regist l.m.).

Tare departe de adevăr în *Cronologia Banatului: Nobilii din Macedonia îi părăsc la rege pe Ștefan de Remetea și George de Onior* (sic! Omor -n.m.) *că ar fi de partea răsculașilor iar acesta le scrie că, dacă este adevărat, vor pierde bunăvoința sa* (Hațegan, Boldea, Țeicu 2006, 161).

⁷³ *vide* Engel 2003b, *sub voce* Macedóniai și Him rokonsága 2. tábla: Himfi; Boldea 2010, 126; Popa-Gorjeanu 2019, 108–109.

⁷⁴ DL 79869; *Zichy* VIII, 150–153 (151–152), doc 102.

⁷⁵ Nicolae Treutel nu a avut decât două fete, Katharina și Barbara, astfel că moșiile sale au trecut în proprietatea coroanei la moartea sa, care are loc ~1420–'21.

⁷⁶ Nos Georgius paruus vicecomes et Judices nobilium Comitatus Themesiensis, Memorie commendamus per presentes, quod cum ad petitionem magistri Pauli filij Mayus de Ozlar, Blasium de Muron ad infrascriptam Citationem faciendam destinassemus, Tandem Idem ad nos reuersus nobis retulit eomodo, quod ipse petrum

În anul 2018, SZASZKÓ Elek înaintează o speculație, care nu se poate susține, și afirmă că magistrul Paul i-a chemat la judecată pe oficialul din *Ohad* și locuitorii din *Jobag*, unde se aflau *fortified mansions* (sic! *castella!*) în 1403, iar această *coincidență ne-ar permite să presupunem că originile acestui caz ar putea fi legate de evenimentele petrecute în timpul rebeliunii. În acest context, chiar dacă această idee pare destul de ipotetică, această relatare ar putea fi o repercusiune târzie a implicării lui Paul în atacul împotriva proprietăților lui Nicolaus of Treutel*⁷⁷ (sic! *Nicolaus Treutel de Nevna*). Că magistrul Paul, fiul lui Mayus de *Ozlar*, a fost implicat în evenimentele din anul 1403, de partea rebelilor voievozi transilvani, pare că este fără tăgadă⁷⁸, dar dovada clemenței regale îl exonera complet de consecințele legale ale actelor sale⁷⁹. În fapt, magistrul Paul îi cheamă el în judecată pe toți locuitorii din *Jobag*, iar intervenția lui Petru Parvus, oficialul din *Ohad*, are loc pentru că acesta răspundea și de moșia *Jobag*. Puteau să fie multe motive pentru care Paul îi reclama pe cei din *Jobag*, dar actul nu le menționează, dar/iar a scrie istorie pe "coincidențe" interpretate tendențios este tare periculos.

1.03.1458: regele Matia Corvin scrie capitlului bisericii din Cenad să trimită un om de mărturie la punerea în posesie a magnificului *Michaelis [dicto] Zylagy de Horogzeg*⁸⁰, unchiul său matern, cu moșia numită *Kerezthur*⁸¹, din comitatul Timiș, care a fost a decedatului Ladislau de *Pochay* și prin *defectum seminis* a acestuia a ajuns în proprietatea coroanei regale, iar omul regelui responsabil cu punerea în posesie se va alege dintre *Johannes Wasky de Adoryanfalwa, aut Berthok de Fanchlaka, vel Jacobus de eadem [Fanchlaka], sin Mathko de Jobbag*⁸².

La 9 martie, omul regelui *Johannes Wasky de Adoryanfalwa*, însoțit de către onorabilul domn Clement, archidiacon de Torontal, canonic al bisericii din Cenad, au mers la moșia *Kerezthur*, unde au fost prezenți vecinii Ladislau și Nicolae de *Kenezrekezy*⁸³, Gerard literatul, jude în

paruum officialem de Ohad contra prenotatum magistrum paulum filium Mayus in dicta Ohad ad feriam terciam proximam ante festum beati Johannis Baptiste [nativitas] nostram legitime citauisset in presenciam vniuersos et singulos homines in Jobag eius scilicet officiolatu existentes presentare committendo. Datum in Themesuar, die et loco prenotato, Anno domini Millesimo quadringentesimo quinto (DL 42851; Ortway, Pesty 1896, 367, doc 220).

⁷⁷ *This coincidence allows us to assume that the origins of this particular case between Paul and the official of Ohad might be linked to the events that happened during the rebellion. In this context, even though this idea looks rather hypothetical, this account could be a late repercussion of Paul's involvement in the attack against the properties of Nicolaus of Treutel* (Szaszko, 2018, 432).

⁷⁸ cu toate că actul regal avansează două elemente dubitative (*vide infra* nota 79).

⁷⁹ **19.11.1403:** regele Sigismund de Luxemburg îi iartă pe Mihail, fiul lui *Haniconis* de Berini și pe Paul, fiul lui Mayus *Ozlar* pentru infidelitatea lor, pe care eventual (!) ar fi putut s-o comită, *în aceste vremuri tulburi (ipsi hiis disturbiorum temporibus), poate* (!) alăturându-se celor doi foști voievozi transilvăneni, *acordând har și milă specială capetelor și posesiunilor lor, precum și tuturor bunurilor lor (duximus expiandos gratiam et misericordiam capitibus et possessionibus necnon rebus et bonis eorum universis facientes specialem*; i.e. le iertă pedeapsa de pierdere a capului și confiscare a averii pentru infidelitatea față de suveran). În același timp, interzice tuturor judecătorilor țării, în special comitelui sau vicecomitelui comitatului Timiș, să tulbure, *intra vel extra iudicium*, persoanele sau bunurile lor, la cererea cuiva, iar actul clemenței regale să fie întotdeauna returnat prezentatorului după citire (DL 42797; *ZsO* II/1, 327, doc 2782 (regist l.m.); Szaszko 2018, 449 - întregul text l.l. editat).

⁸⁰ Szilágyi Mihály (l.m.); vice-comite de Torontal (1451), căpitan al cetății Beograd (1456–'57), comite de Timiș (14.03.1457–24.01.1458), ban de Mačva (1456–'57), guvernator al regatului (1458), comite perpetuu de Bistrița și guvernator al părților transilvane (1460), căpitan general al părților inferioare ale regatului (1460); este ucis la Istanbul la sfârșitul anului 1460 (parțial în Engel 1996a, II, 232).

⁸¹ localitate dispărută aflată la ~2–3 km SE de Billed, jud. Timiș (îmi repudiez opinia exprimată în Forțiu 2020, 6).

Felix MILLEKER o indică greșit a fi la V de localitatea Gad, jud. Timiș (azi, Crucești) (Milleker 1915, 198).

⁸² DL 15216; Magina, Pesty 2014, 311–312, doc 270.

⁸³ Satchinez (sau la SV de Satchinez), jud. Timiș.

*Theremy*⁸⁴, din partea moșiei *Theremy*, Anton Bodor, jude în *Poznad*⁸⁵ și l-au pus în posesie pe *Michaelis Zylagy de Horogzeg* fără împotrivire. Capitlul bisericii din Cenad îl anunță pe rege de punerea în posesie la data de 23 martie⁸⁶.

Cu 3 ani înainte, *Michaelis [dicto] Zylagy de Horogzeg* apare deja cu *praedicatumul de Kerezthwr* (6.12.1455: *egregio Michaeli Zylagi de Kerezthwr*⁸⁷), dar este vorba moșia Kereszthur din comitatul Bács (azi, Ruski Krstur, RS), unde mama sa, Katalin, copila lui Ștefan de Belyén, deținuse părți ale posesiunii⁸⁸.

Cum a ajuns *Mathko de Jobbag* să dețină moșia *Job(b)ágy* nu știm cu siguranță, dar putem bănuși; chiar dacă Nicolae Treutel a avut descendenți – pe lângă un fiu căruia nu-i știm numele (menționat în 1398), decedat tânăr, Emeric, care e menționat alături de tatăl său între 1407 și 1418, iar apoi dispare din acte și probabil a decedat, poate chiar înaintea tatălui său și 3 fete: Margaretha, Katharina, căsătorită cu Petru "Cseh" de Léva, voievodul transilvan și Barbara, căsătorită cu Niccolo Buondelmonte din "Firenze"⁸⁹ –, decesul fără urmași a lui Emeric Treutel, fiul lui Nicolae, a făcut ca moșia *Jobbag* să ajungă din nou în posesia coroanei regale, iar unul dintre regi (Sigismund de Luxemburg, sau Albert de Habsburg, ori Ladislau al V-lea "Postumul?") a donat-o (lui Mathko, sau tatălui său?). Nu știm foarte multe lucruri despre Mathko (a fost căsătorit cu nobila doamnă Elena și a avut copii: Nicolae, Katharina și Margaretha), iar prenumele său *Mathko* devine nume de familie pentru fiul său Nicolae și el apare drept Matia *Mathko de Jobagh*..

18.12.1469: în fața lui *Thomas de Maythen*, administrator și al conventului mănăstirii *Sancti Regis Stephani de Zenth Jog*, George, fiul decedatului Petru *Mayos de Pelbarthyda*⁹⁰ și nobila doamnă numită Elena, văduva decedatului *Mathkonis de Jobagh*, au schimbat între ei, din motive întemeiate, anumite porțiuni din posesiunile lor, dimpreună cu toate pertinențele și utilitățile acestora; toate părțile din moșia numită *Apacza* din comitatul Caraș (azi, Opațița, jud. Timiș), deținută de doamna Elena, contra întregii porțiuni din moșia *Kozmafalu* din comitatul Bihor, deținută de George și fratele său Ladislau⁹¹.

27.05.1478: regele Matia Corvin scrie capitlului bisericii din *Orod* să trimită un om de mărturie la punerea în posesie a fidelului său ales Mihail de *Chaak/Ciacova*, familiar al aulei regale, și prin el a fraților săi carnali Francisc și Benedict, cu prediul numit *Ohath* din comitatul Timiș, care a fost al decedatului Petru *Wythez*, mort fără urmași, cu condiția ca prediul și pertinențele sale să nu aparțină castrelor regale Timișoara ori *Hwnyad*⁹².

24.09.1478: capitlului bisericii din *Orod* îl informează pe regele Matia Corvin că onorabilul magistrul *Thomas de Zederken*, tovarăș și concanonic al capitlului, a fost martor la punerea în posesie, fără opoziție, de către omul regelui Elia de *Chydarocz*, în data de 10 septembrie trecut și în alte zile⁹³, a lui Mihail, Francisc și Benedict de Ciacova cu prediul *Ohath* și pertinențele

⁸⁴ i.e. *Teremia*, situată undeva la N de Becicherecul Mic și la V de Sănandrei (a nu se confunda cu Teremia Mare și Teremia Mică!).

⁸⁵ localitate dispărută aflată undeva între Becicherecul Mic și Satchinez, jud. Timiș (*vide* și Engel 1996, 109: *Póznád*).

⁸⁶ DL 15216; Magina, Pesty 2014, 314–315, doc 272.

⁸⁷ DL 49409; Magina, Pesty 2014, 296–297, doc 255.

⁸⁸ Forțiu 2020, 5–6.

⁸⁹ Engel 2003b, *sub voce* Treutel-rokonság, 1. tábla: Treutel (nevnai).

⁹⁰ și nepotul magistrului Paul, fiul lui Mayus de *Ozlar* (Szaskó 2018, 450).

⁹¹ Pesty 1882, 419–420, doc 319.

⁹² *Csáky* I/1, 451–453.

⁹³ *ipsi feria quinta proxima post festum Nativitatis beate Marie virginis proxime preteritum et aliis diebus* / în joia următoare (i.e. 10.09.) de după sărbătoarea Nașterii Fericitei Fecioare Maria (i.e. marți, 8.09.1478) trecute și în alte zile.

sale numite *Nagh-Chatha*, *Kys-Chatha*, *Magyargyowad*, *Thoth-Gyowad*, *Theethews*, *Laubozegh*, *Jakabfalwa* și *Maraz*, toate aflate în comitatul Timiș, iar dintre vecini și comitaneii au fost prezenți, fiind convocați legal, *Stanislao [de Chaba]* și *Bartholomeo Berzen de Chaba*, *Benedicto de Nyaragh*, *Petro Zekel de Zewldes*, *Sebastiano Thewrek de Zegehaza*, *Gallo Porkolab de Zenth-Marton* și *Nicolao Mathko de Jobagh*⁹⁴.

11.09.1492: regele Vladislav al II-lea confirmă că nobilul Nicolae *Mathko*, fiul decedatului Matia *Mathko de Jobagh*, împreună cu Katharina, văduva decedatului Demetriu de *Dolha* și Toma, fiul decedatei doamne nobile Margaretha, soața alesului Matia de *Pethenehaza*, surorile sale carnale, au zălogit întregul prediu **Jobagh** și părțile lor din prediile numite *Thoth Zagyw*, *Magyar Zagyw*, *Chokas*, *Monyoros*, *Magyarbolyobaar*, *Thothbolyobaar*, *Magyarmvra*, *Thothmvra*, *Zylwas*, *Zekeltheleke*, *Gyewrwez*, *Berdencz* și *Apaczya*, toate din comitatul Timiș, dimpreună cu pertinențele și utilitățile lor, pentru suma de 400 de florini ungurești de aur pur magnificului Mihail de *Chaak/Ciacova*⁹⁵.

8.03.1494: regele Vladislav al II-lea scrie capitlului bisericii din Orod să trimită un om de mărturie la punerea în posesie a alesului (*egregii*) Mihail de *Chaak/Ciacova* cu întregul prediu **Jobagh** și porțiunile din prediile numite *Thothzagyw*, *Magyarzagyw*, *Chokas*, *Monyaros*, *Magyarbolobar*, *Magyarmwra*, *Thothmwra*, *Zylwas*, *Zekelthekele*, *Gyewrwez*, *Berdencz* și *Apaczya*, toate din comitatul Timiș, care îi fuseseră zălogite de către Nicolae, fiul decedatului Matia *Mathko*, operațiune care urmează să fie înfăptuită de către *Johannes Sasy de Waran* sau *Andreas* ori *Emericus de Parthas*⁹⁶.

30.12.1497: regele Vladislav al II-lea al Ungariei scrie capitlului bisericii din Orod să trimită un om de mărturie la punerea în posesie, de către unul dintre oamenii regelui, ales dintre *Emericg de Parthas vel Johannes filius Emsd Emerici sin Lad[isla]us Keuthes sew Gregorius porkolab siue Johannes Gjwredy de Kenes*, a fidelului său alesul Mihail de Ciacova (*fidelis n[ost]ri egregy Mich[ae]lis de Chaak*) cu toate părțile de moșii zălogite de la nobila doamnă *Elizabeth, relicta q[on]dam Johannis de Wagh, filie v[ideli]c[e]t q[on]dam Maios de Ozlar* din moșiile *Ozlar/Oszlár*, *Keer/Kér*, *Anthalfalwa/Antalfalva* (i.e. *Antalfája*), *Jakabfalwa/Jakabfalva*, *Ambrussfalwa/Ambrusfalva*, *Wyfalw/Újfalu*, *keechkes/Kecskés*, *Thothsebeth/Tót-Sebet*, *Magyarsebeth/Magyar-Sebet*, *Zenthgyewrgh/Szent-György*, *Markfalwa/Márkfalva* și întregul prediu *Jobbágy (totalis pr[e]dy Jobagh)*, precum și cu părțile de moșii/puste zălogite de la nobilul Nicolae *Mathko*, fiul decedatului Matia, de asemenea *Mathko*, din același *Jobbágy (filij q[on]dam Mathia similiter Mathko de ead[em] Jobagh)*, și anume *Tothzagyw/Tót-Szaggyú*, *Magyarzagyw/Magyar-Szaggyú*, *Chokas/Csókás*, *Monyoros/Monyarós*, *Magyarbolyobar/Magyar-Bol(y)obar*, *Thothbolyobar/Tót-Bol(y)obar*, *Mag[y]armwra/Magyar-Mura*, *Thothmwra/Tót-Mura*, *Sylwas/Szilvás*, *Zekeltheleke/Székelyteliejke*, *Gjwewcz/Györöcz*, *Berdencz/Berdencz*, *Apachya/Apácza*, toate aflate în comitatul Timiș⁹⁷.

1554, '69, '79: defterele otomane consemnează *Obag'* (1554) cu 10 *hane*⁹⁸ și *Obag'* (1569 și 1579) cu 26, respectiv 27 *hane*⁹⁹.

⁹⁴ Csáky I/1, 453–454.

⁹⁵ Csáky I/1, 472–473.

⁹⁶ Csáky I/1, 477–478.

⁹⁷ DL 71521; Csáky I/1, 494–496.

⁹⁸ *hane* = în sens larg, *gospodării / familii*^a (*de țărani*) (Înalçık, 1996, 25); *casă, cămin, familie, unitate fiscală alcătuită dintr-un număr relativ de familii, în funcție de loc, timp și categoria impunerii* (Feneșan Cr. 2014, 419).

^a Dar și feciorul căsătorit, care încă locuia în casa tatălui său, dar avea o sursă de venit independentă, constituia o *hane* separat față de părintele său.

⁹⁹ Engel 1996, 97.

ENGEL Pál indică acest *Obag''/ Obag'* (reconstruit *Obágy*) a fi medievalul *Jobbágy* și localitatea Obad de azi.

1690–1700: documentul cunoscut drept *Conscriptio Districtum* consemnează și satul *Obacs* din districtul Ciacova¹⁰⁰.

Pavel BINDER, cel care prelucrează documentul pentru istoriografia română, indică acest *Obacs* a fi Obad.

1717: prima conscriere habsburgică găsește în districtul Ciacova și localitatea *Obatsch*, cu 60 de case¹⁰¹.

1723: Harta districtului Ciacova consemnează *Ovathie*¹⁰².

1728: hărțile tip "Mercy" consemnează *Obadie*¹⁰³.

1743: contribuția satului locuit de valahi *Obayd* este de 61 de unități dare pe avere (*Facultaets Köpf*) și 74½ unități dare pe cap (*Personal Köpf*), în valoare totală de 953 de florini și 45 de creștari¹⁰⁴

1769–'72: *Josephinische Landesaufnahme / Prima ridicare topografică* ne relevă un sat nesistematizat *Obadie*, aflat exact pe actuala locația a satului sistematizat Obad.

1790: pe o frumoasă hartă manuscris color apare și granița cu *Dorf Obad*¹⁰⁵.

În limba maghiară s-a folosit forma *Obád*, în germană *Obad*, iar în română *Obad*. Pronunția este similară.

***Job(b)ágy* ≡ *Obad*?**

În anul 2007, Dumitru ȚEICU creează confuzie atunci când amestecă informațiile istorice pertinente medievalului *Jobbágy* cu cele aparținătoare la *Ohad* și crede că ultimul este Obad. Mai mult, el nici nu înțelege ce spun cei care s-au ocupat de geografia istorică a zonei. O analiză istorică pe text ne relevă clar amplitudinea confuziei:

OBAD. Biserica satului Obad (fals! Ohad) apare consemnată odată cu așezarea în documentele papale din anii 1333-1335. Nicolae, preotul din Huhad, a plătit în anul 1333 1 fertun, iar la cele două plăți din 1334 a dat 5 groși și respectiv 34 de banali, în 1335 a plătit 4 groși (DIR, C, XIV, III, p. 223, 234, 240, 244). Numele satului apare consemnat în listele papale din 1333-1335 sub formele: Huhad, Huhat, Ohod între parohiile din arhidiaconatul de Timiș, decanatul dintre Timiș și Bârzava. În actul din 1371 satul este înscris sub forma Ohhad.

¹⁰⁰ Binder 1970, 64.

¹⁰¹ Szentkláray 1879, 22.

¹⁰² *Mappa \ Von Dem \ Csakowaer. District. \ Worinnen alle bewohnte Dorffschafften sambt denen prædien, auch flüssen, \ Morästen Berg, und wäldem enthalten, nach vorgenommener Geometrischer \ accurater abmessung im Jahr 1723:* [Legenda:] *bewohnte dörffer, / ohnbewohnte dörffer oder prædien, / Districts Granitz. \ Masstab von 6000. Geometrischen Schritten oder Teutschen Meilen.* Hartă manuscris, copie color, 82 × 55 cm, scara [1:122000], cota B IX a 618, disponibilă on-line la <http://maps.hungaricana.hu/hu/47902/> (28.10.2025).

¹⁰³ disponibilă on-line la <http://maps.hungaricana.hu/hu/view/48170/> (28.10.2025).

¹⁰⁴ Surdu 1970, 27/33.

¹⁰⁵ [Heinrich] Linz – Cam[eral]. Ing[enieur], *Situations Plan: der sechs Ortschaften Liget, Schaag, Paraz, Petroman, Csebsa, Macedonien, und des Temes Flusses von seiner Theilung bis zu der wiederumigen Vereinigung desselben samt allen aus dem Fluss entspringen!! und rückfallenden Ausrisse, Ergüssungen und græben.*, hartă manuscris color, 62 folio (*vide* folio 50), 46 × 60 cm, scara [1:7200], disponibilă la *Magyar Nemzet Levéltár*, Budapest, HU • S 11 Kamarai térképek (1747-1882) • S Kormányhatóságí fondokból kiemelt térképek (17. sz.-20. sz.) • S – Térképtár, cota S_11_-_No_503:1-31; on-line <https://maps.hungaricana.hu/en/MOLTerkeptar/1975/> (29.10.2025).

*Nicolae Tretul a avut la finele veacului al XIV-lea (fals! știm doar că deținea cele trei castele și moșiile aferente în anul 1403) în stăpânire moșiile Obad (fals! Ohad), Jobagy (fals! Jobag), Jebel pe care se aflau fortificații. Scrisoarea voievodului Transilvaniei Nicolae Chak (fals! scrisoarea este semnată de ambii – Vterque – voievozi transilvani), din anul 1402 (fals! 1403), adresată fratelui său (fals! nu este experiată fratelui său uterin George, în acel moment comite al secuilor și al comitatelor Sătmăr și Ugocsa¹⁰⁶, ci lui George, zis Chelemer, de Omor, care este apelat *Frater noster Karissime / Frate al nostru preascump* la modul generic), transmite porunca acestuia de a demola castelele lui Nicolae Tretul de la Jebel, Obad (fals! Ohad) și Jobagy (fals! Jobag) (Ortvay, 1896, p. 317-318 „castella in Obad et in Jobag quod est constructum in circuitu ecclesie”). Regăsim în informații din 1456 și 1478 *predium Ohath*, iar în documentele turcești din 1554-1579 cetatea (fals! varoš-i = orașul!) Ohod (Csánki, II, 1894, p. 54; Engel, 1996, p. 98). Parohia catolică și așezarea au fost identificate, de obicei, la Obad (fals!), sat din apropiere de Ciacova. Csánki, II, p. 54; Ortvay, 1892 (sic! 1891), p. 462-463; Szentkláray, I, 1898, p. 40; Borovszki, Temes, p. 83-84. Au existat însă și alte opinii, astfel Milleker, 1915, p. 217-219 a propus o localizare (a Ohad-ului -n.m.) în apropiere de Topolovăț; Engel, 1996, p. 98 identifica cetatea (fals! varoš-i = orașul!) Ohad la Ghilad. România, Obad, j. Timiș¹⁰⁷.*

Din aceste cauze, întreaga discuție trebuie reluată.

Sunt două locații (moșii, sate, parohii romano-catolice) medievale distincte: *Ohad* și *Jobag*, după cum sunt ele menționate în scrisoarea din 10.09.1403. Ambele apar și în anul 1333, prin registrul de colecte și indulgențe papale, fiind situate în decanatul dintre râurile Timiș și Bârzava, aflat în arhidiaconatul de Timiș:

1333: *Item Egidius [sacerdos] de Jobaag (sb.m.) solvit IIII. grossos.*

Deasemenea [sacerdotul] Egidius din Jobaag [din decanatul dintre Timiș și Bârzava, aflat în arhidiaconatul de Timiș] a plătit patru groși [drept dijmă papală].

Item dominus Nycolaus de Huhad (sb.m.) solvit I. fertonem¹⁰⁸.

Deasemenea domnul Nicolaus din Huhad a plătit un fertun.

Editorul român din anul 1954 a crezut (greșit!) că acest *Huhad* este Obad¹⁰⁹.

În aceleași registre de colecte și indulgențe papale *Huhad* mai apare drept *Huhat* și *Ohod*, iar *Jobaag* drept *Jebag* și *Jobag*.

În anul 1891, în lucrarea sa de geografie ecleziastică, ORTVAY Tivadar afirma că *Jobbágy* nu poate fi determinat cu precizie¹¹⁰, iar pentru el *Ohad* era identic cu Obad¹¹¹.

În 1894, CSÁNKI Dezső, în geografia istorică a regatului sub huniazi, indică (greșit!):

¹⁰⁶ Engel 1996a, II, 48.

¹⁰⁷ Țeicu 2007, 194.

¹⁰⁸ MV 1887, 145.

¹⁰⁹ DIR, XIV, C. Tr, III, 223 (și nota 9).

¹¹⁰ ... Adorjánfalva, Fáncllaka, Jobbágy, Paznád ma szintén pontosan meg nem határozhatók. / ... Adorjánfalva, Fáncllaka, **Jobbágy**, Paznád, azi, nu pot fi determinate cu precizie (GEH V/2, 441).

¹¹¹ GEH I/2, 462-463.

Job(b)ágy ... De căutat în regiunea de azi a Tolvădiei¹¹², se vede în schimb că mai degrabă spre nord-est¹¹³.

Ohát. (Ohád.) ... Corespunde Obadului din zilele noastre¹¹⁴.

În anul 1896, LENDVAI Miklós observă contradicțiile de localizare a medievalului *Jobágy* și, nedorind să se pronunțe, citează atât opinia lui Ortway (1891), pe care o distorsionează, cât și pe cea a lui Csánki (1894)¹¹⁵.

În 1898, SZENTKLÁRAY Jenő indica *Jobágy* a fi un loc părăsit din comitatul Timiș, aflat în preajma Obadului¹¹⁶.

În anul 1903, KARÁCSONYI János și BOROVSZKY Samu identifică *villa/satul Ioubag* din 1214 a fi *villa Jobbágy olim pagus com. Temes prope Csák (Csákova) nunc Obád / satul Jobbágy cândva un sat în comitatul Timiș lângă Csák (Ciacova) acum Obád*¹¹⁷.

În monografia comitatului Timiș, din anul 1912, se află informații neverosimile în dreptul localității *Obád* (azi, Obad); *În Evul Mediu, apare în documente ca Ohát (Ohád, Huhad, Huhud) (fals!) ... În secolul al XVI-lea, cetatea Ohad [distrusă în anul 1402 (sic! 1403)] a fost reconstruit de familia Csáki pe malurile râului Timiș (i.e. Ciacova 5? -n.m.) și a fost legată de cetatea-castel Ciacova printr-un coridor subteran. Astăzi, din fortificațiile distruse sunt vizibile doar rămășițele digurilor și meterezelor*¹¹⁸. Tot aici mai aflăm că *În Evul Mediu, satul Jobbágy s-a aflat în vecinătatea Obadului*¹¹⁶.

În 1915, Felix MILLEKER era sigur că *Jobbágy* corespunde cu *Obád* (l.m.)¹¹⁹ / Obad (l.r.), iar despre celălalt toponim afirmă (greșit!):

Ohád ... La nord de Topolovățul Mare găsim dealul¹²⁰ numit Haad, în numele căreia localitatea noastră trăiește și astăzi¹²¹.

În 1951, editorii români ai primului corpus de documente transilvane, în care au "înghesuit" nepermis și Banatul, ignoră opinia lui KARÁCSONYI János și BOROVSZKY Samu când publică datele conținute de *Registrul de la Oradea*¹²² și adoptă greșita opinie a lui CSÁNKI Dezső¹²³.

¹¹² azi, Livezile; la 18,5 km SSV de Obad, jud. Timiș.

¹¹³ **Job(b)ágy** ... A mai Tolvadia táján keresendő, úgy látszik azonban, inkább ék. (i.e. északkelet -n.m.) felé (Csánki 1894, 43).

¹¹⁴ **Ohát.** (Ohád.) ... A mai Obádnk felel meg, ... (Csánki 1894, 54).

¹¹⁵ Ortway szerint a mai Obád körül fekhetett / Potrivit lui Ortway, [*Jobágy*] este posibil să fi fost situat în jurul Obadului de astăzi (Lendvai 1896, 129).

¹¹⁶ 43. *Jebag, Jobaag, Jobag = Jobágy. Elpusztult hely Temes megyében Obád szomszédságában* (Szentkláray 1898, 40).

¹¹⁷ RV, p. 184, nota 6.

¹¹⁸ *Obád* (azi, Obad); *A középkorban Ohát (Ohád, Huhad (Huhud) (sic!) alakban szerepel az oklevelekben ... Ohad várát a Csákiak a XVI. században a Temes partján újból felépítették és egy földalatti folyosóval a Csáki várkastélyával kötötték össze. Ma már csak a töltések és a sánczok maradványai láthatók az elpusztult erességekből ... Obád szomszédságában feküdt a középkorban Jobbágy falu ...* (Reiszig, Vende 1912, 83–84).

¹¹⁹ Milleker 1915, 196.

¹²⁰ *dűlő* (l.m.) = și hotarul unei moșii, răzor, miezuină (l.r.) (Cherestesiu, Valentiny 1929, II/1, 311).

¹²¹ **Ohád** ... Nagy-Topolovecztől északra a Haad nevű dűlőt találjuk, amelynek nevében helységünk még ma is él (Milleker 1915, 217–219 (218)).

¹²² în *Regestrum varadinense* au fost consemnate scurte notițe despre 389 pricini judecate la Oradea prin proba fierului roșu, în perioada 1208–'35.

¹²³ DIR, C. Tr, I, p. 63, doc 89, nota 6: *Fost sat în comit. Timiș, aproape de Tolvădia în raionul Deta (reg. Timișoara).*

În anul 1968, Coriolan SUCIU indică (greșit!) modernul Obad a fi 1333 *Huhad*, 1334 *Huhud*, 1335 *Ohod*, 1401 (**fals!** 1403) *castellum Obad (Csánki II 54) (fals! Ohát. (Ohád.)), Ohath, Ohad*¹²⁴, iar *Jebaag, Jobag, Jobbaag* a devenit localitatea dispărută *Ioubag*, cu o atestare documentară în anul 1214 (*villa Ioubag*) și localizare *lîngă Livezile* (i.e. ex Tolvădia -n.m.), *r[aionul]. Deta, R[egiunea]. Banat*¹²⁵.

În anul 1996, ENGEL Pál a publicat (parțial¹²⁶) defterele otomane pertinente sangeacurilor Timișoara și Moldova (1554–'79). Aici, folosind informațiile oferite, el indică faptul că reconstituitul *Obágy* (în original *Obag*" și *Obag'* fiind transliterarea denumirii otomane) este medievalul *Jobbágy*, corespunzător localității Obad de astăzi¹²⁷.

Medievalul *Ohát* este un oraș (*varoš-i Ohod*) cu 101, 215 și 308 hane în 1554, '69 și '79 (chiar mai mare decât Timișoara în anul 1579, care are 300, 277 și 193 de hane). Dar unde se află *Ohát* astăzi? ENGEL Pál a alocat un consistent comentariu acestei probleme, care este relevant și pentru a vedea modalitatea sa de lucru:

Ohad (comitatul Timiș) = Ghilad (*Gilád*). *Târgul Ohod este succesorul medievalului Ohad (Ohat), loc cu o parohie [romano-catolică], iar cele 308 de hane (1579) o fac una dintre cele mai populate așezări din sangeac[ul Timișoara], dar nu mai există nicio urmă toponimică a sa. Anterior a fost identificat cu Obad-ul modern, dar incorect, deoarece acesta apare în defter ca Obágy și este cu siguranță succesorul satului medieval Jobbágy. Unde se afla Ohod atunci? A dispărut fără urmă, ceea ce este puțin probabil, sau a continuat să existe sub un nume schimbat? Întrebarea își găsește răspunsul în pustele care, potrivit defterelor, se aflau „lîngă Ohod”. Printre acestea, locația Bezda (parohia medievală Bésd) este astăzi păstrată prin numele dealului:¹⁰⁸ Besdiu aflat între Ghilad și Voiteg; Opopfáj și Teremia apar la începutul secolului al XV-lea ca parte a *Vejteh* (azi, Voiteg) sub numele de *Apafája* și *Teremi*; Tót-Csákova/Ciacova Slovacă este evident echivalentul satului medieval *Tótsák* și se poate presupune că nu era departe de *Csák*, *Ciacova* de astăzi; în același timp, *Tót-Dolác/Dolațul Slovac* ar fi putut fi aproape de satul *Magyar-Dolác/Dolațul Unguresc*, *Dolaț* de astăzi. Acum, în zona astfel marcată, între *Dolaț*, *Ciacova* și *Voiteg*, găsim doar localitatea Ghilad de astăzi, care apare mai târziu - dacă lectura este corectă - sub numele *Gilod*, ca una dintre pustele *Ohodului*. Prin urmare, este destul de probabil ca *Ohod* să poată fi considerat identic cu *Ghiladul* de astăzi¹²⁸. Dar problemele nu se opresc aici; în *Conscriptia Districtuum* (1690–*

¹²⁴ Suciú II, 6.

¹²⁵ Suciú II, [345], 343.

¹²⁶ Timișoara are și informații referitoare la numărul de străzi în 1554 (Kubinyi, 2000, 22), care nu au mai fost menționate. De asemenea, sunt uriașe diferențe referitor la informațiile oferite comparativ cu cele pe care le găsim publicate de către KÁLDY-NAGY Gyula în cazul defterelor din anii 1567 și 1579 în sangeacul de Gyula (Káldy-Nagy 1982).

¹²⁷ Engel 1996, 97.

¹²⁸ Ohad (Temes m.) = Ghilad (*Gilád*). *Ohod mezőváros, a középkori Ohad (Ohat) egyházas hely utóda, 308 hánényi lakosságával (1579) a szandzsák egyik legnépesebb helysége volt, helynévi nyoma viszont nincs. Korábban a mai Obaddal azonosították, ámde hibásan, mert ez a defterben Obágy néven merül fel, és egész bizonyosan a középkori Jobbágy falu utóda. Hol feküdt akkor Ohod? Elpusztult-e nyomtalanul, ami alig valószínű, vagy megváltozott néven élt tovább? A kérdést azok a puszták segítenek megválaszolni, amelyek a defterek szerint „Ohod közelében” feküdtek. Közülük Bezda (a középkori Bésd plébánia) helyét ma Besdiu dűlőnév őrzi Ghilad és Voiteg között; Opopfáj és Teremia a 15. század elején *Vejteh* (a mai Voiteg) tartozékaként merül fel *Apafája* és *Teremi* néven; Tót-Csákova nyilván a középkori *Tótsák* falu megfelelője és feltehető, hogy nem esett messze Csáktól, a mai *Ciacovától*; Tót-Dolác ugyanakkor *Magyar-Dolác* faluhoz, a mai *Dolaț*hoz felehetett közel. Mármost az ilyképpen kitépezett területen, *Dolaț*, *Ciacova* és *Voiteg* között ma egyedül Ghilad helységet találjuk, amely a defterben – ha helyes az olvasat – *Gilod* néven szintén mint *Ohod* egyik pusztája bukkan fel. Elég valószínű tehát, hogy *Ohodot* a mai Ghiladdal vehetjük azonosnak (Engel 1996, 14–15).*

1700), în districtul Ciacova, apare doar *Gilad*¹²⁹, în timp ce în prima conscriere habsburgică (1717) avem *Gilad Dogni* (Alsó-Gilád (l.m.), Giladul de Jos -l.r.), cu 100 de case, și *Gorgna* (sic! *Gorna*) *Gilad*, cu 80 de case (Gorna / Felső- (l.m.) / Giladul de Sus). Una dintre ele devine pusta *Gilad*, conform hărții districtului Ciacova⁹⁰ (1723), iar cealaltă apare drept oiconimul *Gylad* pe aceeași reprezentare cartografică. Engel P. susține, fără a argumenta și dubitativ, că *Gilad Dogni* este cea care supraviețuit¹³⁰. În fapt, nu știm care dintre cele două sate Gilad este abandonată în perioada 1717–'23 pentru că nu există vreun criteriu de departajare.

În anul 2013, Ioan HAȚEGAN localizează *Jobag ... lângă Obad*, iar *Ohad* este comentat sub *Ghilad*¹³¹, care ar avea o atestare documentară în 1212 (drept *Gyad*). Doar că Ghilad este atestat documentar prin pusta *G'ilod* din defterul otoman din anul 1569, iar despre *Gyad* (1212) nu știm pe unde ar putea fi¹³².

În 2018, Zoltan IUSZTIN consideră că medievalul *Ohad* este modernul Ghilad, jud. Timiș¹³³.

Dacă vom analiza forma toponimului, așa cum a fost ea găsită în documentele originale:

An	Toponim
1214	Ioubag
1333	Jobaag
1334	Jebag
1335	Jobag
1403	Jobag
1405	Jobag
1458	Jobbag
1478	Jobagh
1492	Jobagh
1494	Jobagh
1497	Jobagh
1554	Obag"
1569	Obag'
1579	Obag'
1690–1700	Obacs
1717	Obatsch
1723	Ovathie
1728	Obadie
1743	Obayd
1769–'72	Obadie
1790	Obad

Vom observa că forma de la începutul perioadei otomane (1554–'79) a rezultat din *Jobag*-ul medieval prin pierderea primei litere (i.e. *J*), care nu era pronunțat(ă) precum în limba română (*Jimbolia*), ci precum în limba maghiară (*Jó*). Apoi, în sec. XVIII, *g* final s-a transformat în *d*. Deci, și lingvistic avem *Jobag* > *Obad*.

În concluzie, medievalul *Jobbágy* corespunde localității Obad de astăzi. Toponimul/oiconimul este atestat documentar deja în anul 1214. Apare cu o parohie/biserică

¹²⁹ Binder 1970, 64.

¹³⁰ Engel 1996, 98.

¹³¹ Hațegan 2013, 197, 274, 155–156.

¹³² Forțiu 2024, 207–213.

¹³³ Iusztin, 2018, 177.

romano-catolică în 1333. Este în proprietatea vistiernicului Nicolae Treutel în anul 1403, când aici aflăm o biserică fortificată. Moșia redevine regală (~1420-'21), pentru a o regăsi în stăpânirea familiei Mathko la mijlocul sec. al XV-lea, iar la sfârșitul acestui secol este zălogită nobililor de Ciacova. Este un micuț sat în prima parte a stăpânirii otomane, pentru a avea 60 de case în momentul cuceririi habsburgice (1717).

Dimensiunile generale — aproximativ 100–120 m pe direcția lungă și 70–80 m transversal, se încadrează în tipologia fortificațiilor de mici dimensiuni specifice câmpiilor din Banat și publicate relativ recent în literatura de specialitate¹³⁴.

Pe baza cercetărilor arheologice de suprafață, coroborate cu rezultatele diagnosticului arheologic intruziv a fost identificat și delimitat medievalul *Jobbágy*, în perimetrul sitului arheologic fiind consemnate și descoperiri aparținând altor perioade istorice (eneolitic – cultura Baden, perioada sec. II-IV p.Chr., dar și sec. XII-XIII p.Chr.). Totodată, analiza literaturii de specialitate, coroborată cu analiza hărților istorice a permis reconstituirea locului de descoperire a două topoare ciocan din cupru, tipul *Mezőkeresztes*, aparținând culturii Bodrogkeresztúr, descoperite în 1873 în acest sit arheologic.

Este necesară pe viitor completarea cercetărilor arheologice prin aplicarea unor metode geofizice (magnetometrie, georadar), pentru clarificarea planimetriei posibilelor structuri construite aflate în subteran, dar și realizarea unui model digital al terenului prin tehnica SfM, metode care din nefericire nu au putut fi aplicate în acest stadiu al cercetării.

BIBLIOGRAFIE

- Binder 1970 Pavel BINDER, *Lista localităților din Banat de la sfârșitul secolului al XVII-lea*. În: *Studii de istorie a Banatului*, Vol. II, 1970, 61–68.
- Boldea 2010 Ligia BOLDEA, *Un secol din evoluția unui domeniu feudal al Banatului de câmpie: domeniul familiei nobile Danciu de Macedonia*. În: *Analele Banatului*, S.N., Arheologie-Istorie, XVIII, 2010, 123–134.
- C. Tóth 2004 C. Norbert TÓTH, *Zsigmond király tisztségviselőinek itineráriuma, I. (U-ralkodásának elejétől az 1420-as évekig)*. În: *Századok*, 2004, 138. Évfolyam, 3. Szám, [465]–494.
- C. Tóth 2014 C. Norbert TÓTH, *Az esztergom-szentistváni prépostság második vizitációja*. În: *Egyháztörténeti Szemle*, XV. évf. (2014), 1. szám, [3]–23.
- C. Tóth 2022 C. Norbert TÓTH, *Jurământul de la Oradea: Când și de ce tocmai acolo?*. În: Attila ZOLDOS (coord.), *Oradea și Bihorul în epoca lui Sigi-mund de Luxemburg*, Traducător: Elga Mayer, Studii despre istoria Țării Bihorului, 8, Collegium Varadinum, Oradea, 2022, 296 pg., ISBN 978-606-95377-5-6; 61–93.
- Cherestesiu, Valentin 1929 Victor CHERESTESIU, VALENTINY Antal [et alii], *Dicționar român-maghiar și maghiar-român / Román-Magyar és Magyar-Román Szótár*, Ediția a II-a / II. Kiadás, Cluj-Kolozsvár, 1929, Partea I, *Román-Maghiar*, 1134 pg; (Partea) II. *Magyar-Román rész.*, 1. kötet (vol.): A–K, 1070 lap; 2. kötet (vol): L–Z, 1071–2027 lap + IV.
- Csánki 1894 CSÁNKI Dezső, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korá-ban, A M[agyar]. T[udományos]*. Akadémia Történelmi Bizottságának megbízásából írta ..., II. Kötet, Budapest, Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 1894, VIII + [4] + 862 pg. (Arcanum DVD-Rom könyvtár IV. –

¹³⁴ Hegyi et al. 2018; Hegyi et al. 2020; Forțiu 2019.

- Családtörténet, heraldika, honismeret*, 2003, ISBN 963 9374 72 5, ISSN 1588-9815).
- Engel 1996 Pál ENGEL, *A temesvári és moldovai szandzsák törökkori települései (1554-1579)*, Dél - Alföldi Évszázadok, 8, Szeged, 1996, 188 pg. + o hartă (reconstituire: ENGEL Pál, desen: KRATOCHWILL Mátyás, Cartographia Kft, Budapest, 1996, 60 × 60 cm, color, scara 1:2.000.000), ISSN 0237-4587, ISBN 963 7237 2 4 0.
- Engel 1996a, I Pál ENGEL, *Magyarország világi archontológiája: 1301-1457*, [vol.] I., História Könyvtár. Kronológiák, adattárak (ISSN 1217-310X), 5, História-MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 1996, XXXIII + 565 + 266 pg., ISBN 963-8312-44-0, 963-8312-45-9.
- Engel 1996a, II Pál ENGEL, *Magyarország világi archontológiája: 1301-1457*, [vol.] II. (Névmutató), História Könyvtár. Kronológiák, adattárak (ISSN 1217-310 X), 5, História-MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 1996, XXXIII + 565 + 266 pg., ISBN 963-8312-44-0, 963-8312-45-9.
- Engel 2003a Pál ENGEL, *Középkori magyar genealógia*, În: ENGEL Pál, *Magyar középkori adattár*, Arcanum DVD könyvtár IV. – Családtörténet, heraldika, honismeret, 2003 (*editio princeps* MTA Történettudományi Intézete, Budapest, Arcanum CD-ROM, 1.03. 2001, 25,9 MB), ISSN 1588-9815, ISBN 963 9374 72 5.
- Engel 2003b Pál ENGEL, *Középkori magyar genealógia*, În: ENGEL Pál, *Magyar középkori adattár*, Arcanum DVD Könyvtár, IV, Családtörténet, heraldika, honismeret, 2003 (*editio princeps* MTA Történettudományi Intézete, Budapest, Arcanum CD-ROM, 1.03.2001, 25,9 MB), ISSN 1588-9815, ISBN 963 9374 72 5.
- Engel 2006 Pál ENGEL, *Regatul Sfântului Ștefan. Istoria Ungariei Medievale 895-1526*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2006, 392 pg. + 7 hărți, ISBN 973-7867-63-7, 978-973-7867-63-6.
- Feneșan Cr. 2014 Cristina FENEȘAN, *Vilayetul Timișoara (1552-1716)*, Academia Română, Institutul de Studii Sud-Est Europene, Ed. Ariergarda (Seria Patrimoniu), Timișoara, 2014, 464 pg., ISBN 978-606-93821-0-3.
- Forțiu 2019 Sorin FORȚIU, *Dubla fortificație medievală de la Chama (comuna Sănanndrei)*. În: Arhivest, nr. VII, Vol. 2, 2019, p. 915-1014.
- Forțiu 2020 Sorin FORȚIU, *Castelul/donjonul medieval de la Horogszeg (sec. XV) ≡ Turnul de la Orosin (1696, 1721), Seul Tour (1771)*. În: *Morisena*, Anul V, Nr. 4 (20)/2020, 1–14.
- Forțiu 2024 Sorin FORȚIU, *Timișoara arpadiană*, Teză de Doctorat, Universitatea de Vest din Timișoara, Școala Doctorală de Științe Umaniste, Domeniul Istorie, Timișoara, 2024, 682 pg. (ms).
- Gelcich, Thallóczy 1887 József GELCICH, Lajos THALLÓCZY, *Diplomatarium relationum Reipublicae Ragusanae cum regno Hungariae / Ragusa és Magyarország összekötetéseinek oklevéltára*, Budapest, 1887, Kiadja a M[agyar]. Tud[ományos]. Akadémia Tört[énelmi]. Bizottsága., LX + 924 pg.
- Greco 2010 F. GRECU, *Geografia câmpiilor României. Note de curs. Vol. I*, Universitatea din București, Facultatea de Geografie, 2010.
- Hampel 1876 J. HAMPEL, *Catalogue de l'exposition préhistorique des musées de province et des collections particulières de la Hongrie arrangée a l'occasion de la VIII-ème session du congrès international de l'archéologie et d'anthropologie préhistorique a Budapest*, Budapest, 1876.

- Hațegan et al. 2006 Ioan HAȚEGAN, Ligia BOLDEA, Dumitru ȚEICU, *Cronologia Banatului*, Vol. II. Partea 1: *Banatul între 934–1552*, Academia Română, Filiala Timișoara, Institutul de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”, Biblioteca Banatica, Seria Historica, Numerus IV, Ed. Banatul și Artpress, Timișoara, 2006, 398 pg., ISBN 973-7836-56-1, 973-9712 1-0-3, 973-78 37-72-3.
- Hegyi et al. 2018 Alexandru HEGYI, Petru URDEA, Cristian FLOCA, Adrian ARDELEAN, Alexandru ONACA, *Mapping the subsurface structures of a lost medieval village in South-Western Romania by combining conventional geophysical methods*. In: *Archaeological Prospection*, 2018, 1-12.
- Hegyi et al. 2020 Alexandru HEGYI, Apostolis SARRIS, Florin CURTA, Cristian FLOCA, Sorin FORȚIU, Petru URDEA, Alexandru ONACA, Fabian TIMOFTE, Michal PISZ, Sergiu TIMUȚ, Mădălina NICA, Daiana MACIULSCHI, Andrei STAVILĂ, *Deserted Medieval Village Reconstruction Using Applied Geosciences*. In: *Remote Sensing*, 12, 2020, 12, 1975, 24 p.
- İnalçık et al. 1996 Halil İNALCIK, Suraiya FAROQHI, Bruce McGOWAN, Doland QUATAERT, Şevket PAMUK, *An Economic and Social History of the Ottoman Empire: 1300–1600*, Edited by Halil İNALCIK with Doland QUATAERT, Cambridge University Press, 1996 (*editio princeps* 1994), xxxi + 6 hărți + 1030 pg., ISBN 0 521 34315 1, 0 521 34315 1.
- Iusztin 2018 Zoltan IUSZTIN, *Politică și administrație în Banatul medieval: (sec. XIV-XV)*, Ed. Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2018, 367 pg., ISBN 978-606-8694.
- Juhász 1941 Kálmán JUHÁSZ, *A Csanádi székeskáptalan a középkorban: (1030–1552)*, Csanádvármegyei Könyvtár, Szerkesztik és kiadják dr. EPERJESSY Kálmán és ÁRVA János, 38., Makó, 1941, Nyomatott a Makói Könyvnyom-dában – 17369., 164 pg.
- Káldy-Nagy 1982 Gyula KÁLDY-NAGY, *A gyulai szandzsák 1567. és 1579. évi összeírása*, Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból, 10., Békéscsaba, 1982, 424 pg. + o hartă.
- Kubinyi 2000 András KUBINYI, *Plätze und Gassen in den mittelalterlichen Städten und Märkten des Königreichs Ungarn*, În: Márta FONT, Mária SÁNDOR (eds), *Mittelalterliche Häuser und Strassen in Mitteleuropa*, *Varia Archaeologica Hungarica*, IX, Budapest – Pécs, 2000, 224 pg., ISBN 963 739 177 0, HU-ISSN 0237-9090; pp. 17–24.
- Lazarovici 1975 Gheorghe LAZAROVICI, *Despre eneoliticul timpuriu din Banat*. În: *Tibiscus*, IV, 1975, 9-32.
- Lendvai 1896 Miklós LENDVAI, *Temes Vármegye Nemes Családjai*, I. Kötet, Kiadja A Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeum-Társulat [Temes-vár], Budapest, Budapesti Hirlap nyomdája, 1896, XI + [13] + 168 pg. + 38 pl.
- Luca 2006 Sabin Adrian LUCA, *Descoperiri arheologice din Banatul românesc – Repertoriu*, Sibiu, 2006.
- Magina 2012 Adrian MAGINA, *Parohiile catolice din Banat în epoca lui Sigismund de Luxemburg*, În: *Analele Banatului*, S.N., Arheologie-Istorie, XX, 2012, 173-188
- Magina, Pesty 2014 *Diplome privind istoria comitatului Timiș și a orașului Timișoara / Oklevelek Temesvármegye és Temesvár város történetéhez*, vol. II: *1430–1470*, Culese de / Anyagát gyűjtötte PESTY Frigyes, Ediție, note și comentarii / Magyarázó jegyzetekkel kiadta Livia MAGINA, Adrian MAGINA, Ed. MEGA, Cluj-Napoca, 2014, 478 pg., ISBN 978-606-543-464-6.

- Milleker 1897 Bódog MILLEKER, *Délmagyarország régiségleletei. A honfoglalás e-lőtti időkből*, Temesvár, 1897
- Milleker 1915 Bódog MILLEKER, *Délmagyarország középkori földrajza*, Temesvár, Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeum-Társulat, Csanád-egyházmegyei könyvnyomda, 1915, 272 pg.
- Milleker 2013 Felix MILLEKER, *Descoperiri arheologice din Banat, I. Preistorie*, Reșița, 2013.
- Ortvay 1896 Pesty ORTVAY, *Temes vármegye és Temesvárváros története. A legre-gibb időktől a jelenkorig*, PESTY Frigyes irodalmi hagyatékának felhasználásával irta ORTVAY Tivadar, Kiadja a M[agyar]. Tud[ományos]. Aka-démia anyagi támogatásával Temes vármegye és Temesvár város Közön-sége, Negyedik Kötet.: *Oklevelek*, Első kötet: *Oklevelek Temesvármegye és Temesvárváros történetéhez: 1183–1430*. Másolta és gyűjtötte PESTY Frigyes, Sajtó alá rendezte ORTVAY Tivadar, Pozsony, 1896, EDER Ist-ván Könyvnyomdája, XXXIV + [2] + 640 pg.
- Pall 2005 Francisc PALL, *Diplomatica latină din Transilvania medievală*, Ediție îngrijită de Ionuț COSTEA, Seria Documente • Istorie • Mărturii, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2005, 296 pg., ISBN 973-7710-76-2, 978973 7710765.
- Pesty 1882 Frigyes PESTY, *Krassó vármegye története*, Harmadik Kötet. (*Oklevéltár. [1230–1518]*), Krassó-Szörény Vármegye Közönsége, Budapest, Az Athenaeum R[észvény]. Társ[ulat]. Könyvnyomdája., 1882, 514 pg
- Popa-Gorjanu 2007 Cosmin POPA-GORJANU, *Despre familiare și familiaritas în cazul familiei Himfi*. În: *Apulum*, vol. 44, nr. 1 (2007), [363]–382
- Popa-Gorjanu 2019 Cosmin POPA-GORJEANU, *Medieval Nobility in Central Europe: The Himfi Family*, Ed. MEGA, Cluj-Napoca, 2019, 250 pg., ISBN 978-60 6-020-181-6.
- RÁCZ 2007 Anita RÁCZ, *A régi Bihar vármegye településneveinek történeti-etimológiai szótára*, A Magyar Névtár Kiadványai, 12., Debrecen, 2007, 372 pg. + o hartá, ISBN 978-963-473-088-0.
- Reiszig, Vende 1912 *Temes vármegye községei.*, Irta: REISZIG Ede dr., a központi szerkesztbizottság tagja, kiegészítette: VENDE Aladár szerkeszt, În: BOROVSZKY Samu [*et alii*], *Temes Vármegye ...*, Magyarország vármegyéi és városai ... Enciklopédiája, Országos Monografia Társaság, Budapest, s.a. [1912], X + 464 pg. + 1 térkép/hartá; pp. 21–128.
- Rogozea, Rogozea 2015 Octavian ROGOZEA, Petru ROGOZEA, *Noi așezări neolitice și eneolitice descoperite în județul Timiș*. În: *Sargetia*, VI, 2015, 123-143;
- Surdu 1970 Bujor SURDU, *Aspecte privitoare la situația Banatului în 1743*. În: *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, vol. XIII (1970), Academia Republicii Socialiste România, Filiala Cluj, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, [7/1]–62/68.
- Szaszkó 2018 Elek SZASZKÓ, *The Viceban, the Noble Judges and “the Traitor” (The Biographies of the Oszlári and the Porazfalvi Families) / Vicebanul, jude-le nobililor și “trădătorul” (biografiile familiilor Oszlári și Porazfalvi)*. În: *Banatica*, 28 (2018), 419–451.
- Szentkláray 1879 Jenő SZENTKLÁRAY, *Száz év Dél-Magyarország újabb történetéből: 1779-től napjainkig: tekintettel a III. Károly és Mária Terézia korabeli eseményekre*, Temesvár, Csanád-Egyház-megyei Könyvnyomda, 1879

- (*editio secunda*, Históriaantik Könyvesház Kiadó, 2012, ISBN 599240 0000436), XV + 520 pg. + 3 Kt.-Beil; pp. 20–27 (*Designation deren in dem Temesvarer Banat samentlichen Dörffern und darin befündlichen Häussern*).
- Szentpétery 1923 Imre SZENTPÉTERY, *Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai je-gyzéke / Regesta regum stirpis Arpadianae critico diplomatica*, I. kötet, 1. füzet., Budapest, 1923, XIII + [3] + 176 pg.
- Țeicu 2007 Dumitru ȚEICU, *Geografia eclesiastică a Banatului medieval*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007, 264 pg., ISBN 978-973-610-606-4.
- Țeicu 2009 Dumitru ȚEICU, *Cetăți medievale din Banat / Medieval fortifications in Banat*, Seria Repertorii, Muzeul Banatului Montan, Ed. Cosmopolitan Art, Timișoara, 2009, 158 pg., ISBN 978-973-8903-64-7.

DOCUMENTE

CD I–IX = FEJÉR György, *Codex Diplomaticvs Hvngariae Ecclesiasticvs ac Civilis • Magyarország Egyházi és Világi Okmánytára*, I–XI tomus/kötet, Buda, 1829–1844.

Csáky I/1 = *A körösszegi és adorjáni gróf Csáky család története*, I. Kötet: *Oklevéltár a gróf Csáky család történetéhez*, I. Kötet., 1. Rész.: *Oklevelek 1229–1499-ig.*, Budapest, Stephaneum Nyomda R. T., 1919, VIII + 496 pg.

DIR, C. Tr, I = *Documente privind istoria României*, Veacul: XI, XII și XIII, C. Transilvania, Vol. I (1075–1250), Comitetul de redacție Ion IONAȘCU, L[etiția]. LĂZĂRESCU-IONESCU, Barbu CÂMPINA, Eugen STĂNESCU, D[avid]. PRODAN, Mihail ROLLER [-] redactor responsabil, Academia Republicii Populare Române, Ed. Academiei Republicii Populare Române, [București,] 1951, LVI + 430 pg.

DIR, XIV, C. Tr, III = *Documente privind istoria României*, Veacul XIV, C. Transilvania, Vol. III (1331–1340), Comitetul de redacție Ion IONAȘCU, L[etiția]. LĂZĂRESCU-IONESCU, Barbu CÂMPINA, Eugen STĂNESCU, D[avid]. PRODAN, Mihail ROLLER [-] redactor responsabil, Academia Republicii Populare Române, Ed. Academiei Republicii Populare Române, [București,] 1954, LXXVI + 614 pg.; pp. 221–248, (din documentul 56; <1332–1337>; <Socotelile lui Jacob al lui Berengariu și Raimund de Bonofato, strângătorii dijmelor pe șase ani din regatul Ungariei>.).

DL = *Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár* (MNL OL), Budapest, HU, *Collectio Diplomatica Hungarica / Diplomatikai Levéltár, Diplomatikai leveltár*.

DRH = Franciscus DÖRY, Georgius BONIS, Vera BÁCISKAI, *Decreta Regni Hungariae / Gesetze und Verordnungen Ungarns: 1301–1457*, Publicationes Archivi Nationalis Hungarici / Publikationen des ungarischen Staatsarchivs, II., Fontes / Quellenpublikationen, 11., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976, 492 pg., ISBN 963 05 0524 X.

GEH I–II = *Geographia ecclesiastica Hungariae ineunte saeculo XIV^o: E tabulis rationes collectorum pontificiorum a. 1281-1375 referentibus eruta digesta illustrata ...* edidit Theodorus ORTVAY / *Magyarország egyházi földleirása a XIV. század elején: A pápai tizedjegyzékek alapján feltüntetve ...* szerkesztette ORTVAY Tivadar, Budapestini / Budapest: [s. n], 1891– 1892, Pars Prima / Első Fele, 1891, [2] + VIII + 1–494 pg. (Első Rész pp. 1–352; Mádodik Rész, pp. 353–494); Pars Altera / Második Fele, 1892, XLIV + [495]–1025 pg.

MV 1887 = *Rationes Collectorum Pontificiorum in Hungaria / Pápai tized-szedők számadásai. 1281–1375.*, Arnoldi IPOLYI, Episcopi Neosoliensis, Praefatio de ratione operis. / [Arnold IPOLYI, Besztercebányai püspök, Előszó], Monumenta Vaticana. Historiam Regni Hungariae illustrantia /

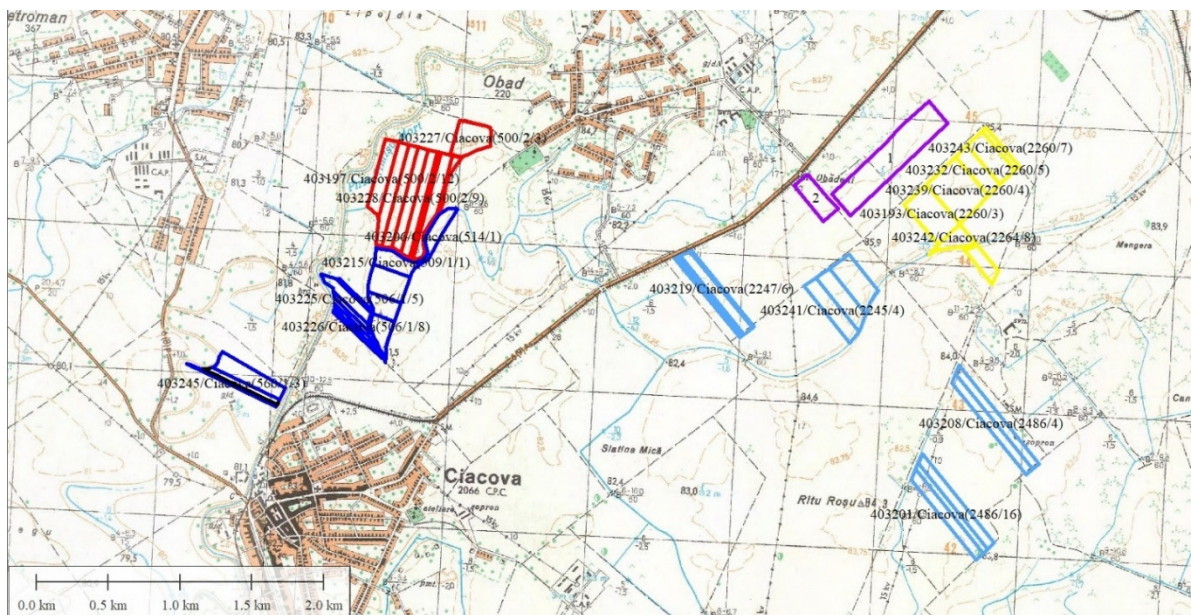
Vatikáni Magyar Okirattár, Series prima. Tomus primus. / Első sorozat. Első kötet., Budapestini / Budapest, 1887., [4] + LXXVII + [2] + 520 + [5] pg.; cap. III, pp. 145–161: [*Dio-ecesis Chanadiensis*]: *Regestrum trium annorum ecclesie Chanadiensis*.

RV = *Regestrum varadinense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum*, descripta effigie editionis A. 1550 illustratum, sumptibusque Capituli Varadinensis Lat[ini]. Rit[us]., Curis et laboribus Joannis KARÁCSONYI et Samuelis BOROVSZKY ... Editum / *As Időrendbe szedett Váradi Tüzesvaspróba-Lajstrom*. Az 1550-oki kiadás hű másával együtt, KARÁCSONYI János és BOROVSZKY Samu ... közreműködésével, Kiadja a Váradi Káptalan, Budapest, 1903, VI + [168] + 376 pg.

Zichy I–XII = *A zichi és vásónkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára / Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vasonkeo*, I–XII, Pest–Budapest, 1871–1931.



1. Plan situație perimetre investiționale – imagine satelitară Google Earth

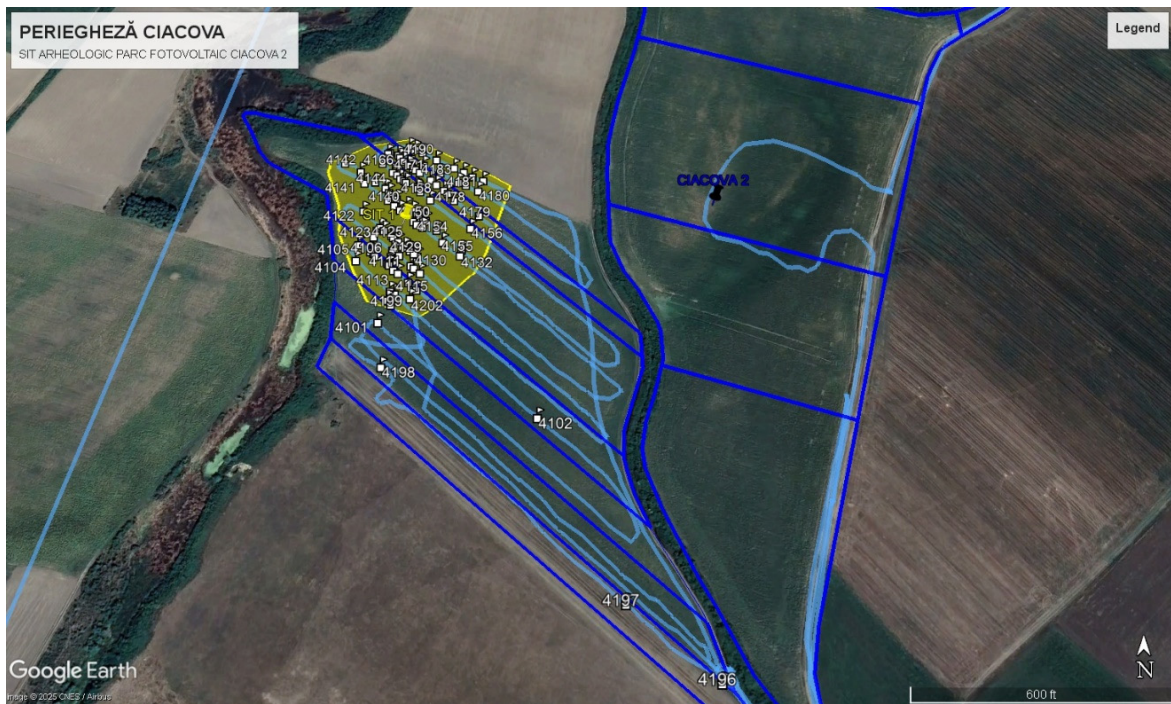


2. Plan situație perimetre investiționale – Harta topografică militară România 1975 (ediția a II-a)

PL. I.



1. Track GPS periegheză parc fotovoltaic Ciacova 1 și 2

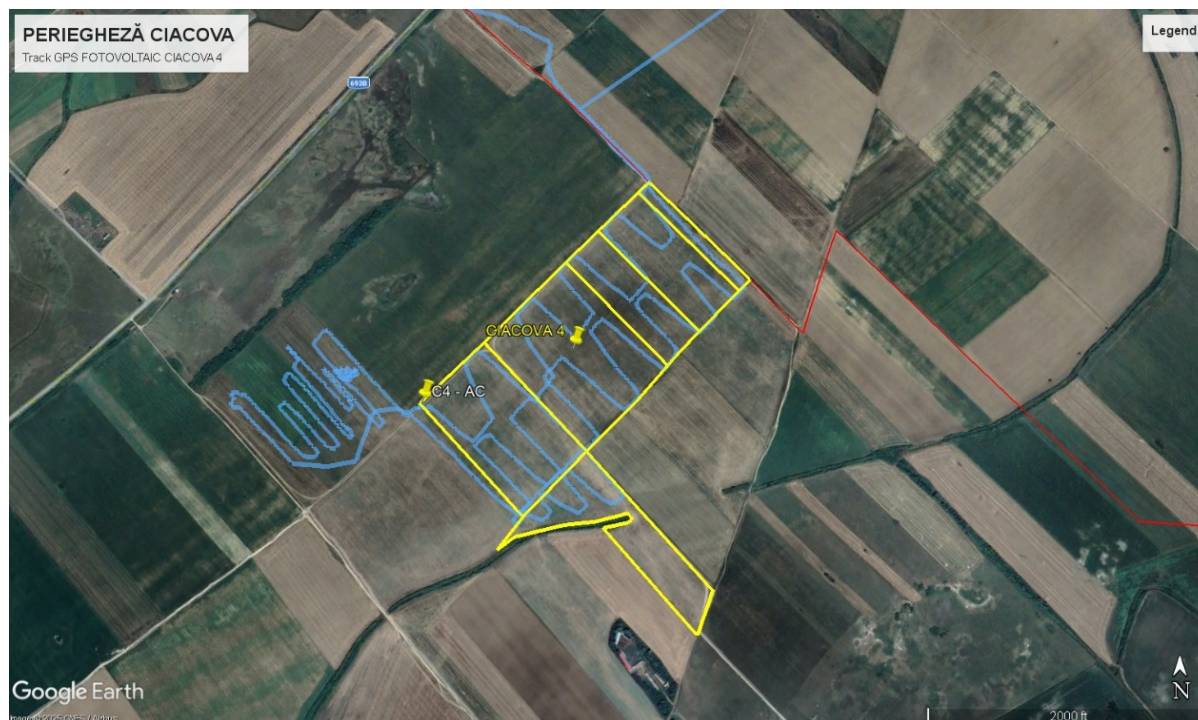


2. Track GPS Sit arheologic Ciacova–Obiectiv 4

PL. II.

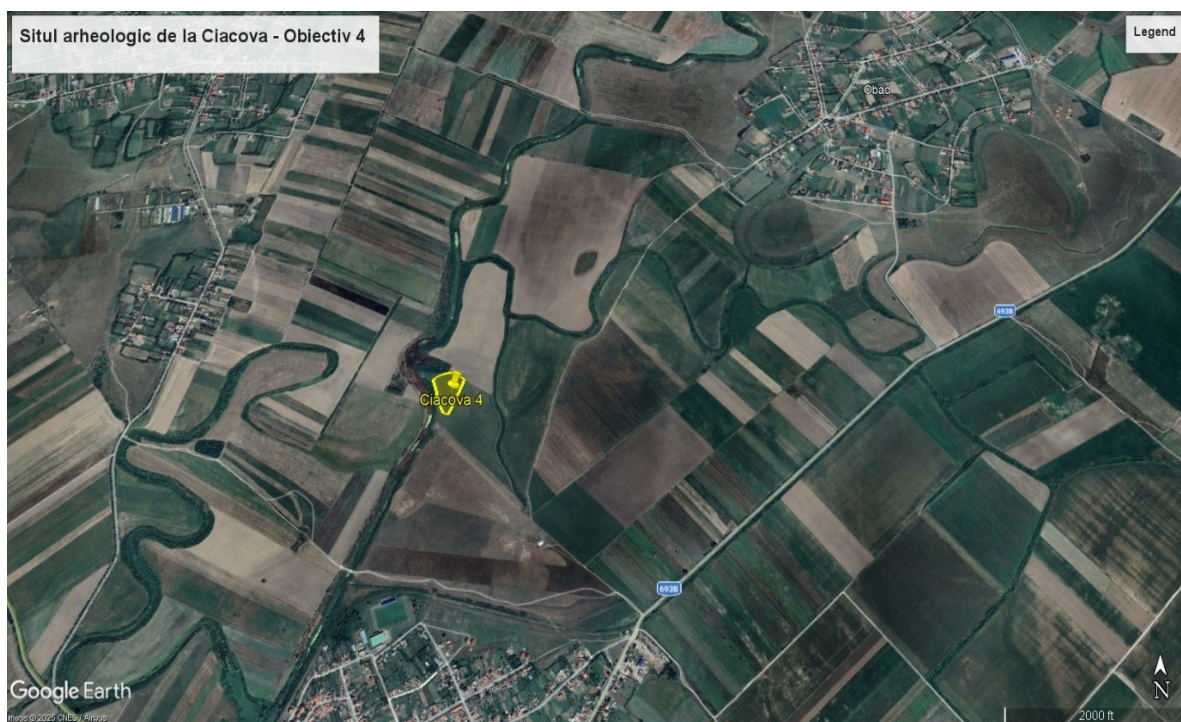


1. Track GPS Sit arheologic Obad–Fortificația Yobbágy

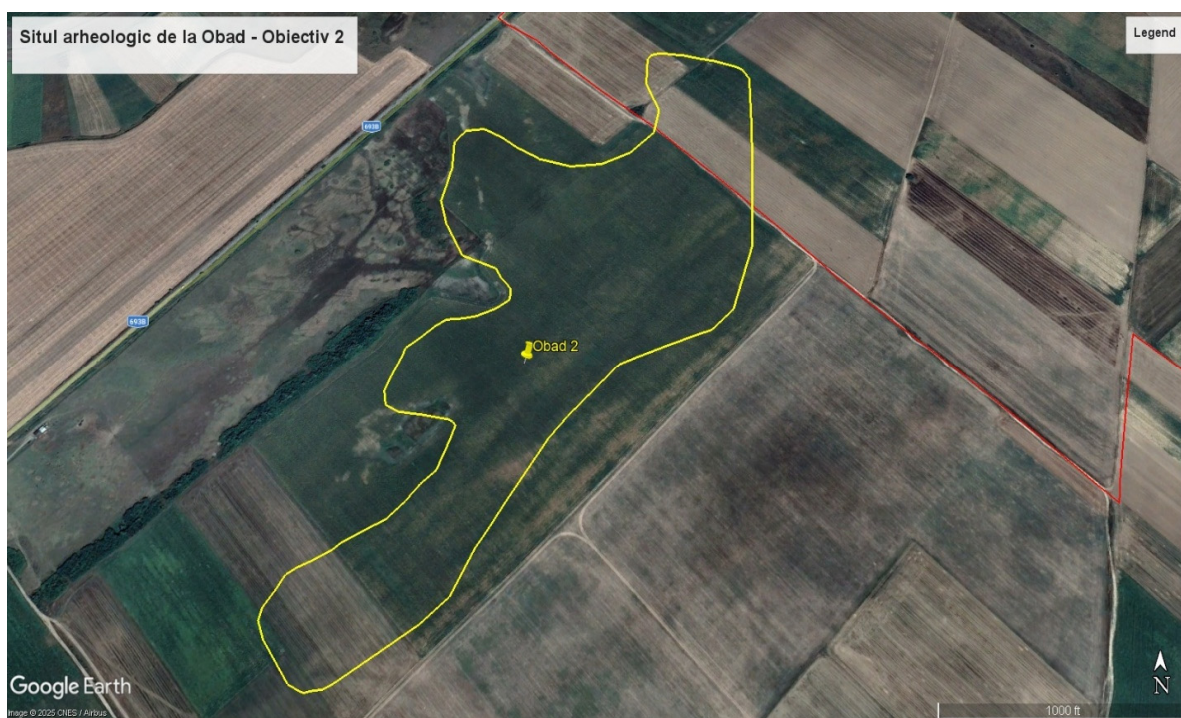


2. Track GPS perieghază parc fotovoltaic Ciacova 4

PL. III.



1. Delimitare prin periegeză Sit arheologic Ciacova–Obiectiv 4 (imagine Google Earth)



2. Delimitare prin periegeză Sit arheologic Obad–Fortificația Yobbágy (imagine Google Earth)

PL. IV.

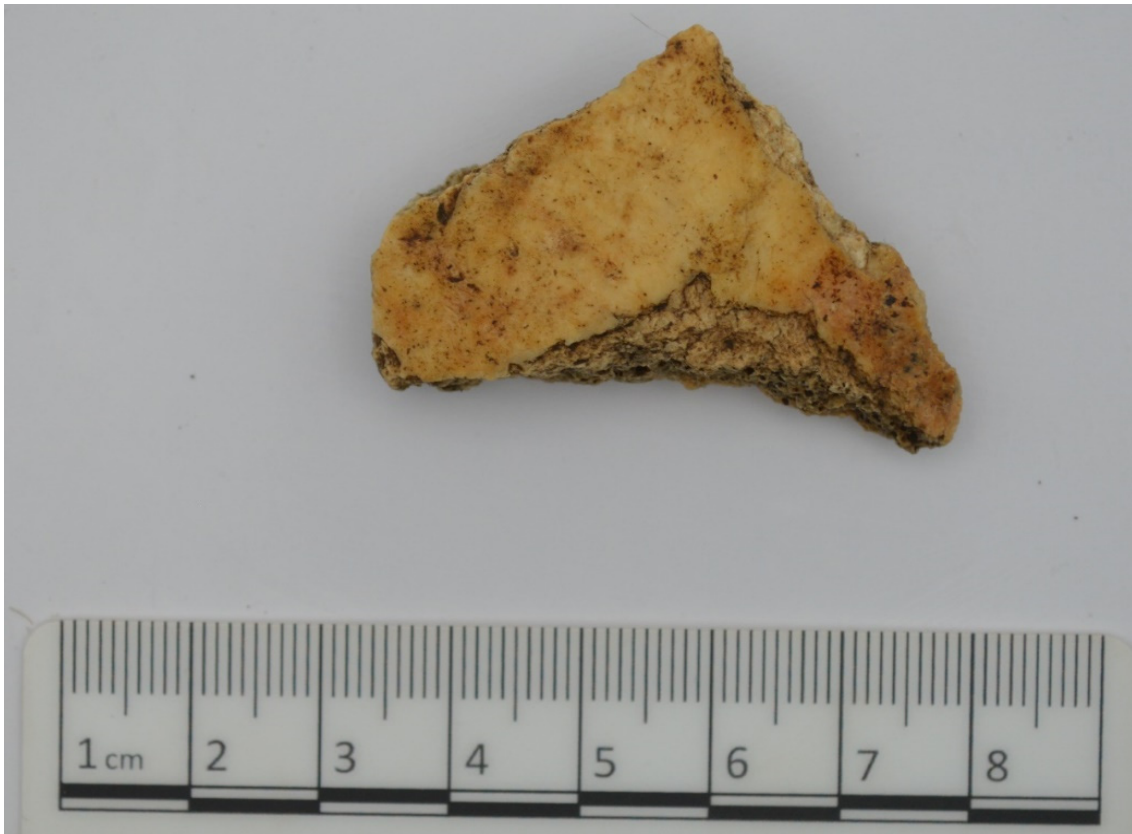


1. Structură fortificată în centrul Sitului arheologic Obad–*Fortificația Yobbágy*
(imagine *Google Earth* – august 2021)



2. Structură fortificată în centrul Sitului arheologic Obad–*Fortificația Yobbágy*
(Ortofotoplan ANCPPI 2022)

PL. V.



1. Fragment calotă craniană identificat în centrul Sitului arheologic
Obad–Fortificația Yobbágy



2. Fragment piatră identificat în centrul Sitului arheologic *Obad–Fortificația Yobbágy*

PL. VI.



1. Fotografie dronă – sondaje arheologice în zona de protecție a Sitului Ciacova–Obiectiv 4

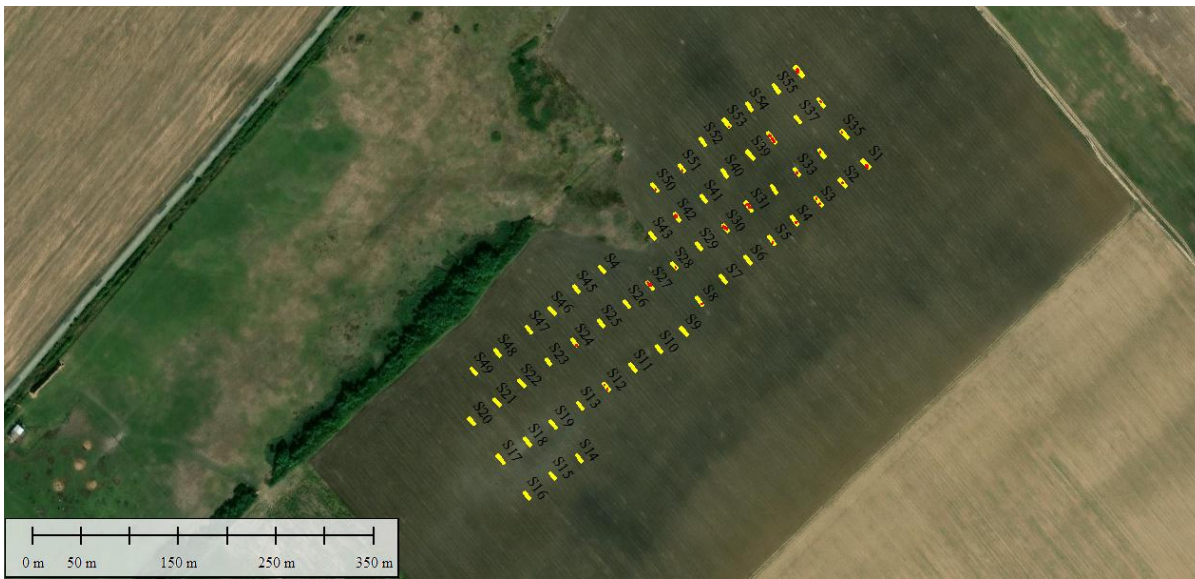


2. Perimetru Sit arheologic Ciacova–Obiectiv 4, după periegheză și diagnostic intruziv

PL. VII.



1. Fotografie dronă – sondaje arheologice Sit Obad–*Fortificația Yobbágy*



2. Plan de situație sondaje arheologice Sit Obad–*Fortificația Yobbágy*

PL. VIII.

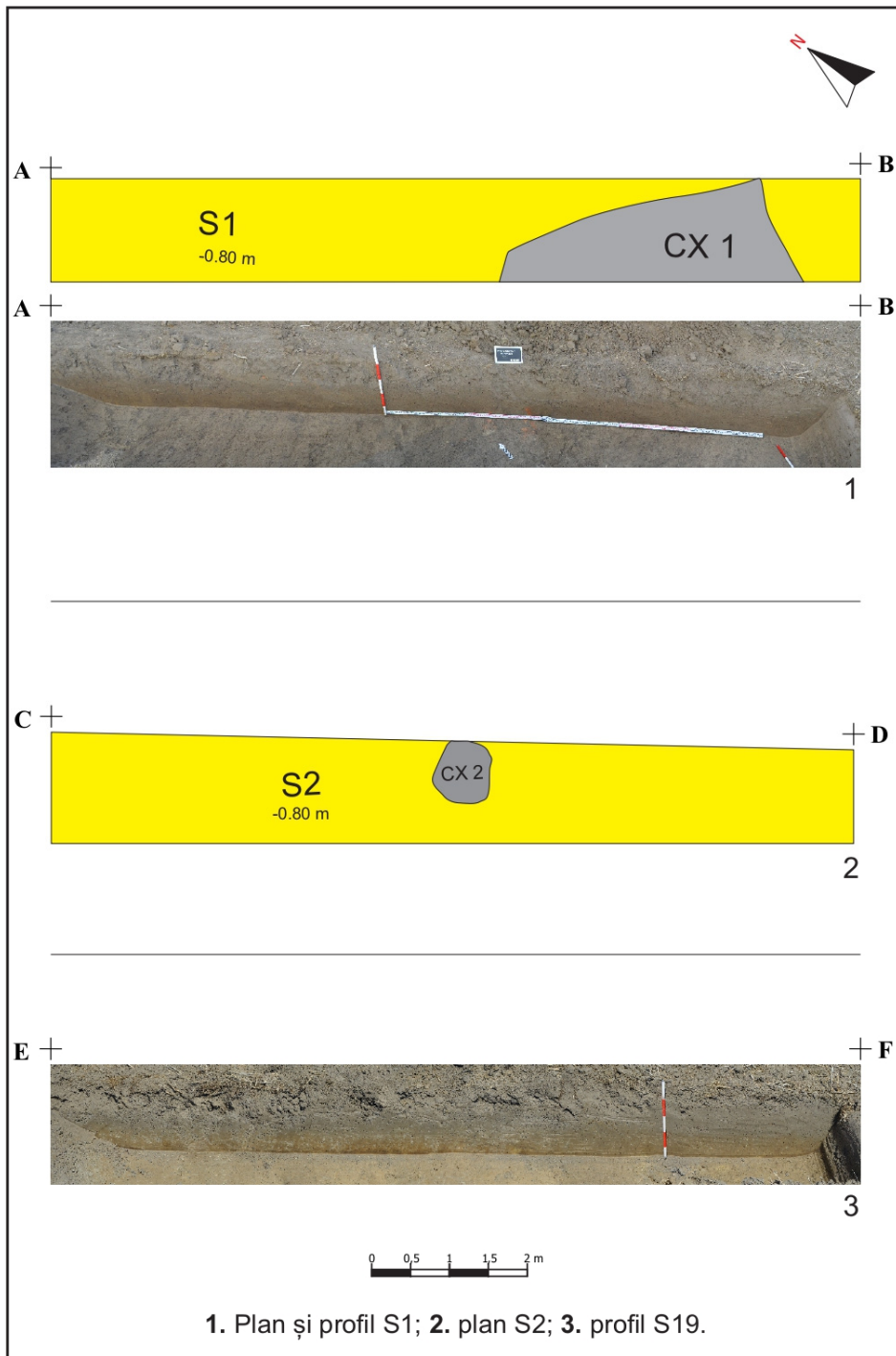


1. Foto S1 – CX 1

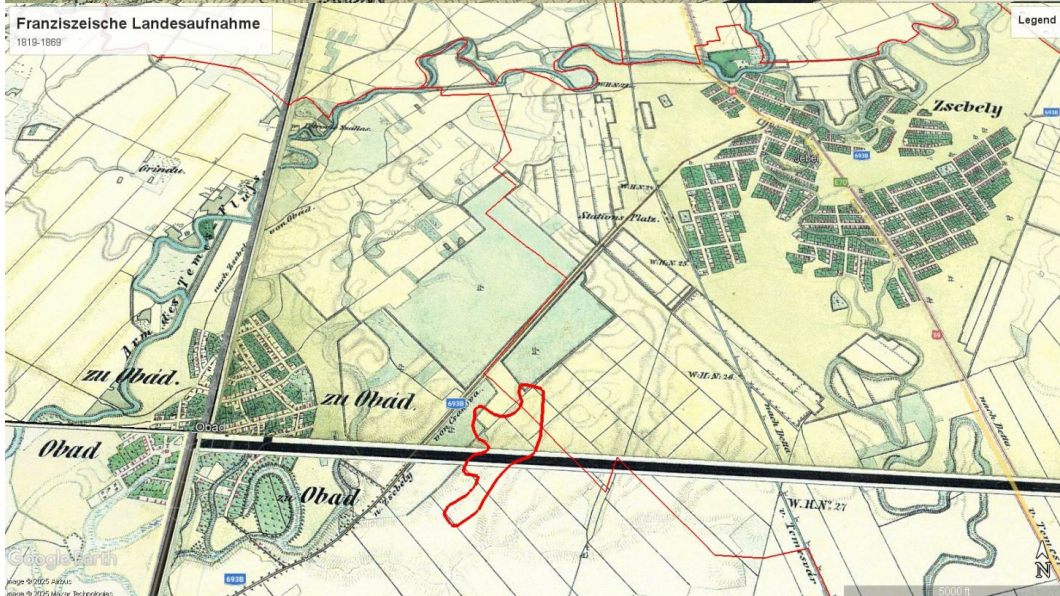
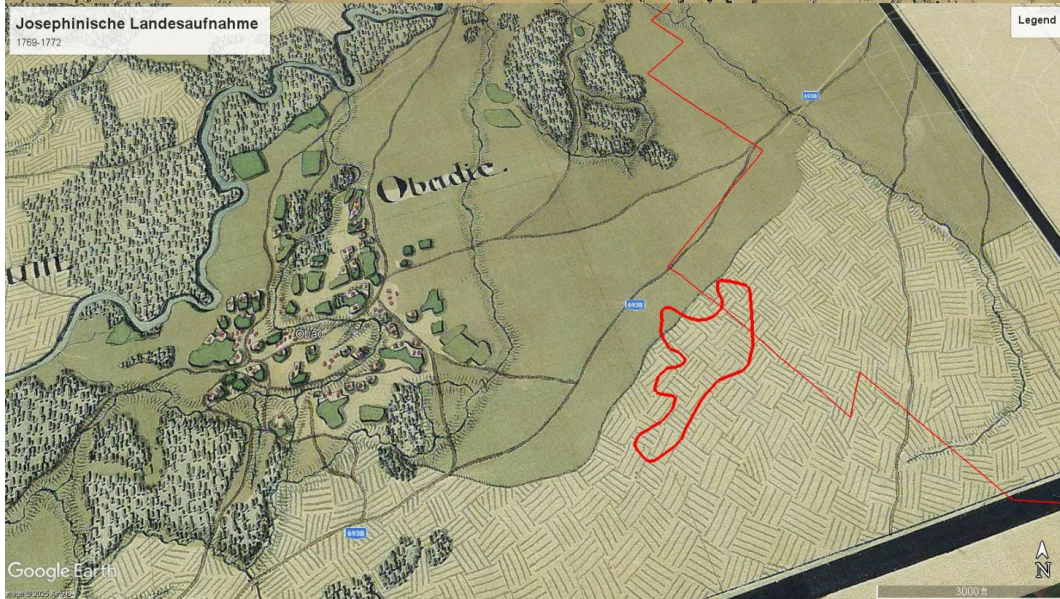
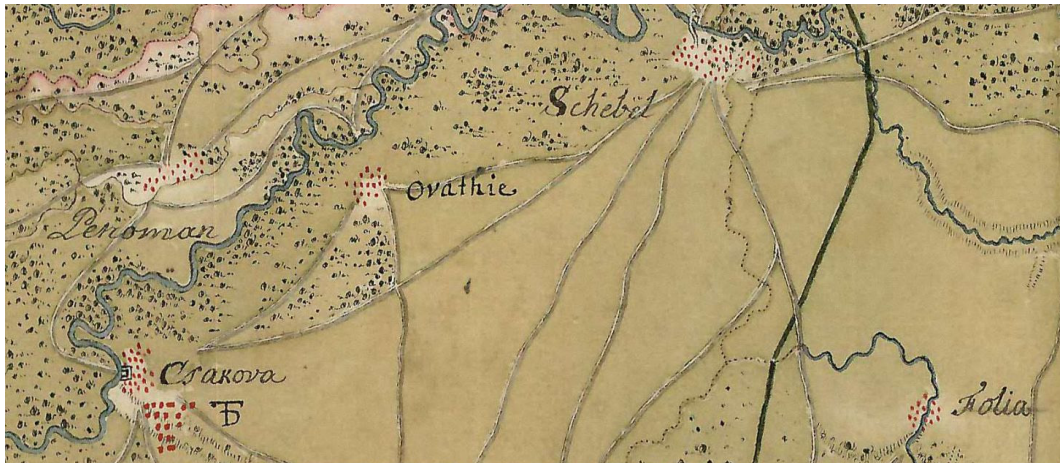


2. Foto S2 – CX 2

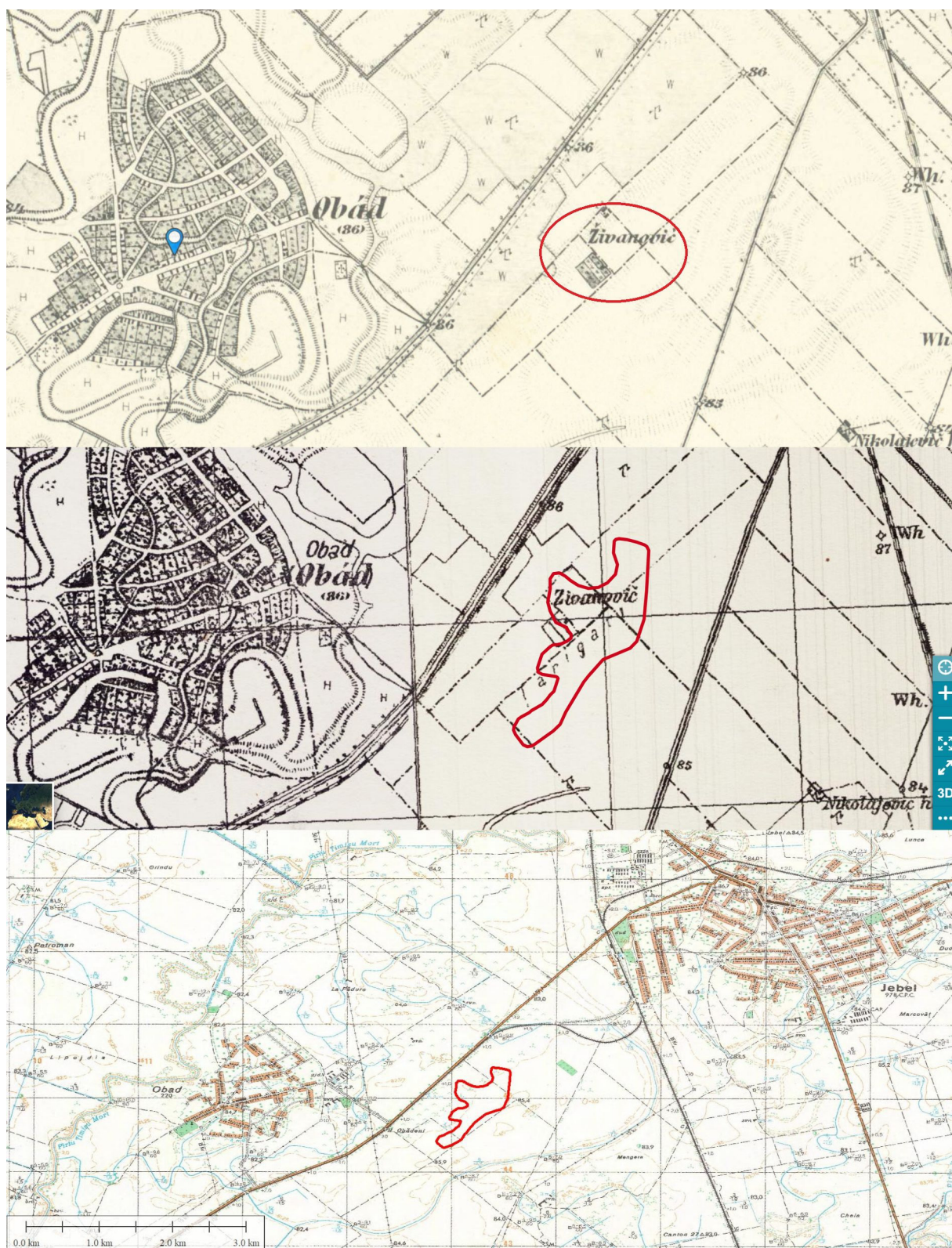
PL. IX.



PL. X.

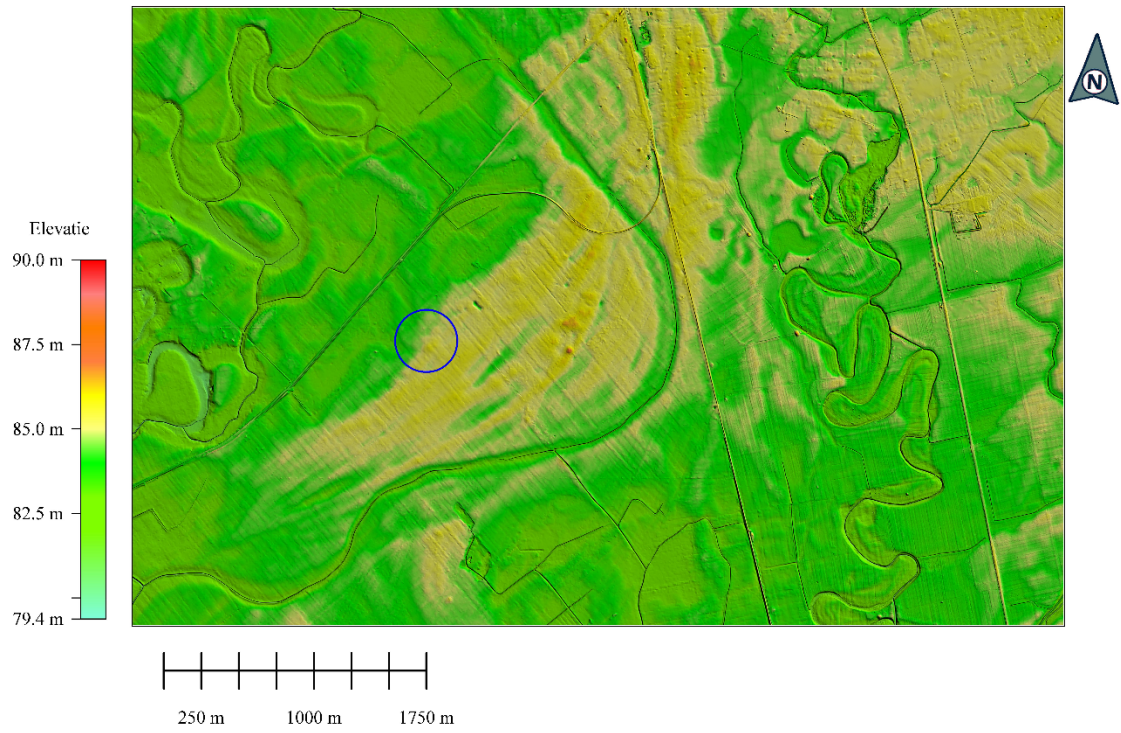


PL. XI.
 Harta districtului Ciacova - zona Jebel-Obad-Ciacova (1717-1725)
 Harta topografică Jozefină (1769-1772)
 Harta topografică Franciscană (1819-1869)

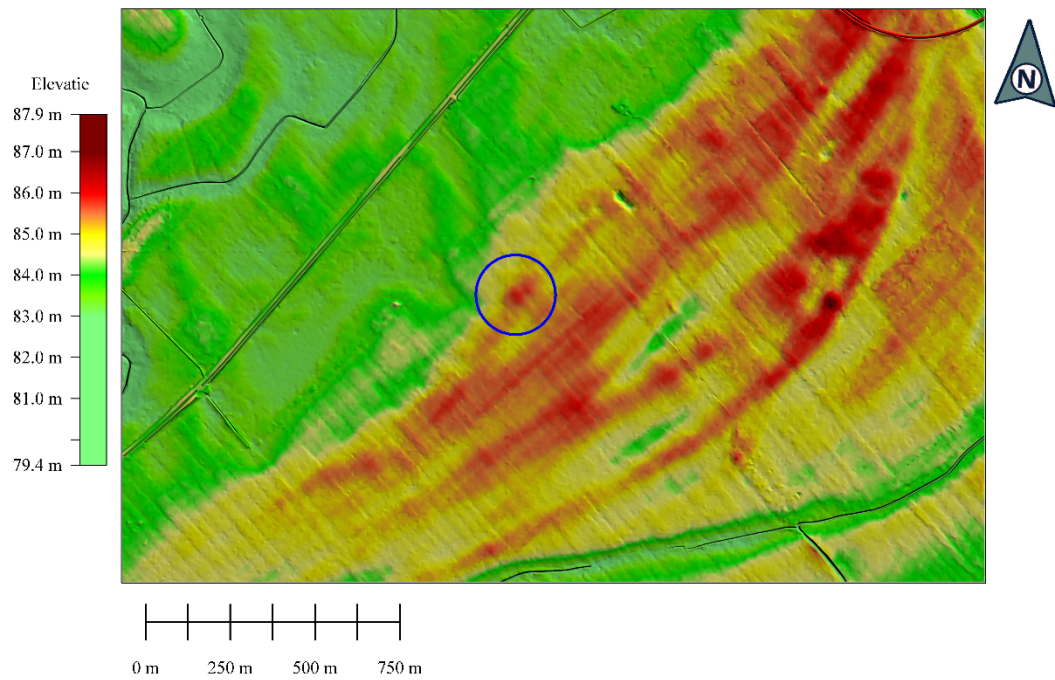


PL. XII.

Harta topografică Francisco-Josefină (1869-1887)
 Planurile directe de tragere (1958)
 Harta topografică militară România 1975 (ediția a II-a)

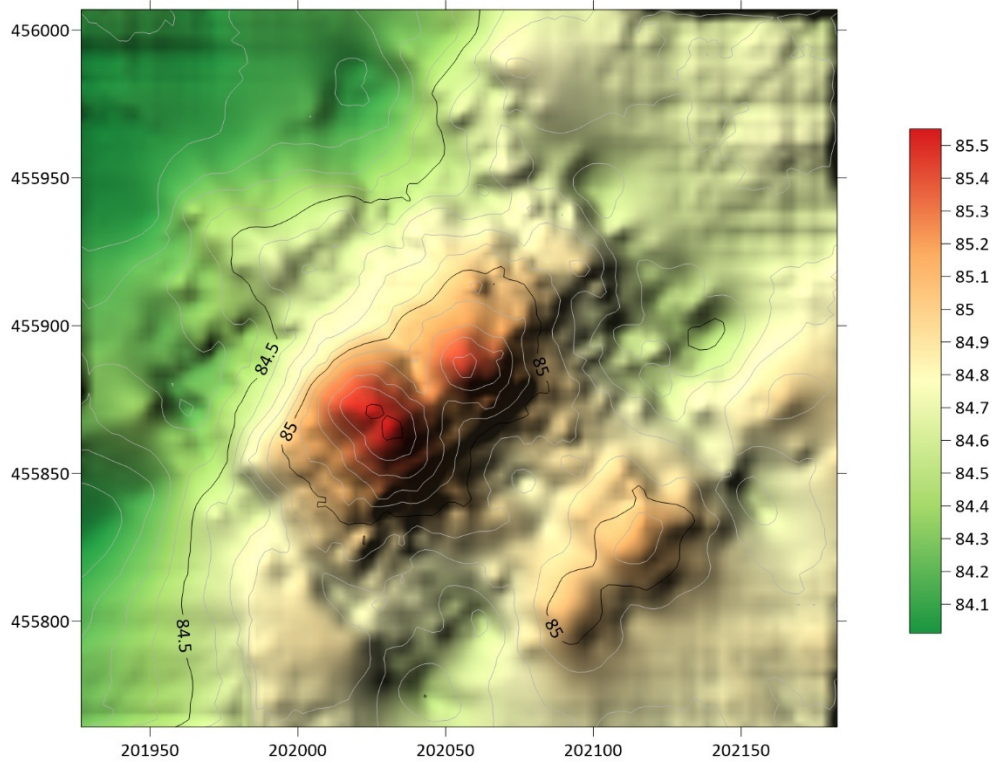


1. Date LiDAR cu arealul extins cercetat

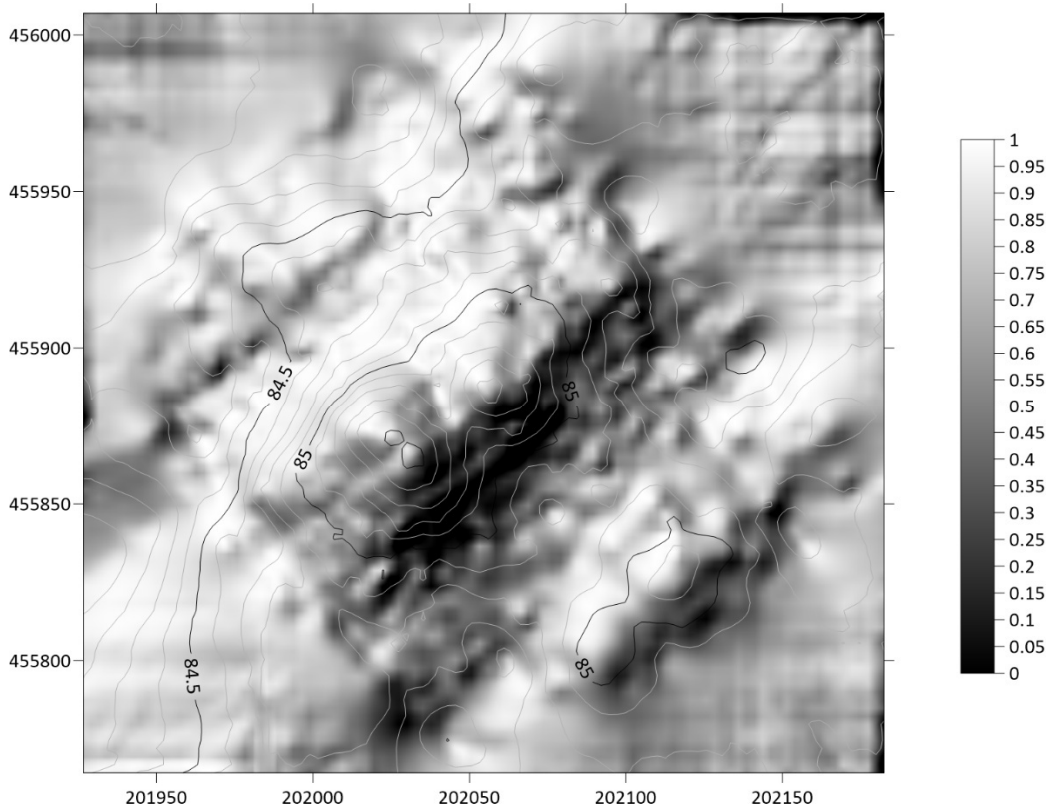


2. Date LiDAR ilustrând fortificația analizată

PL. XIII.

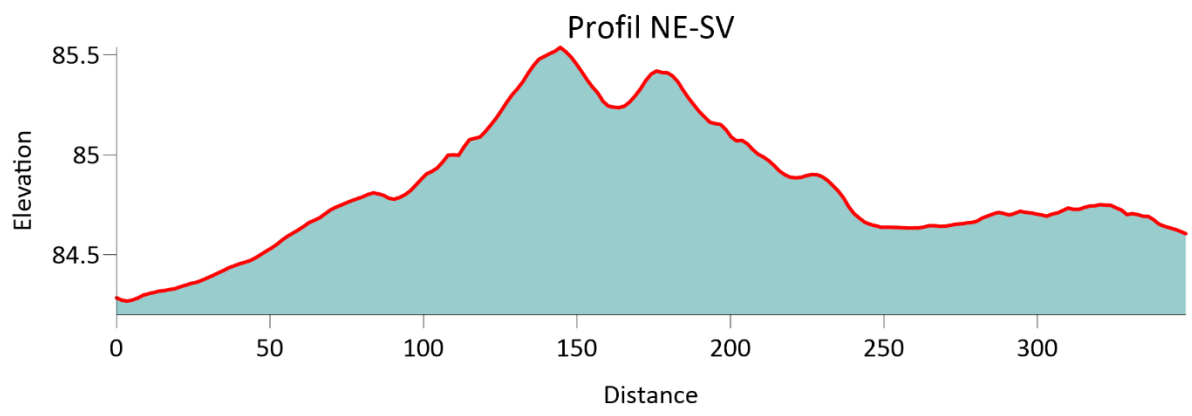
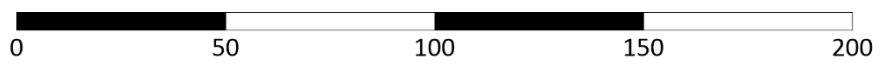
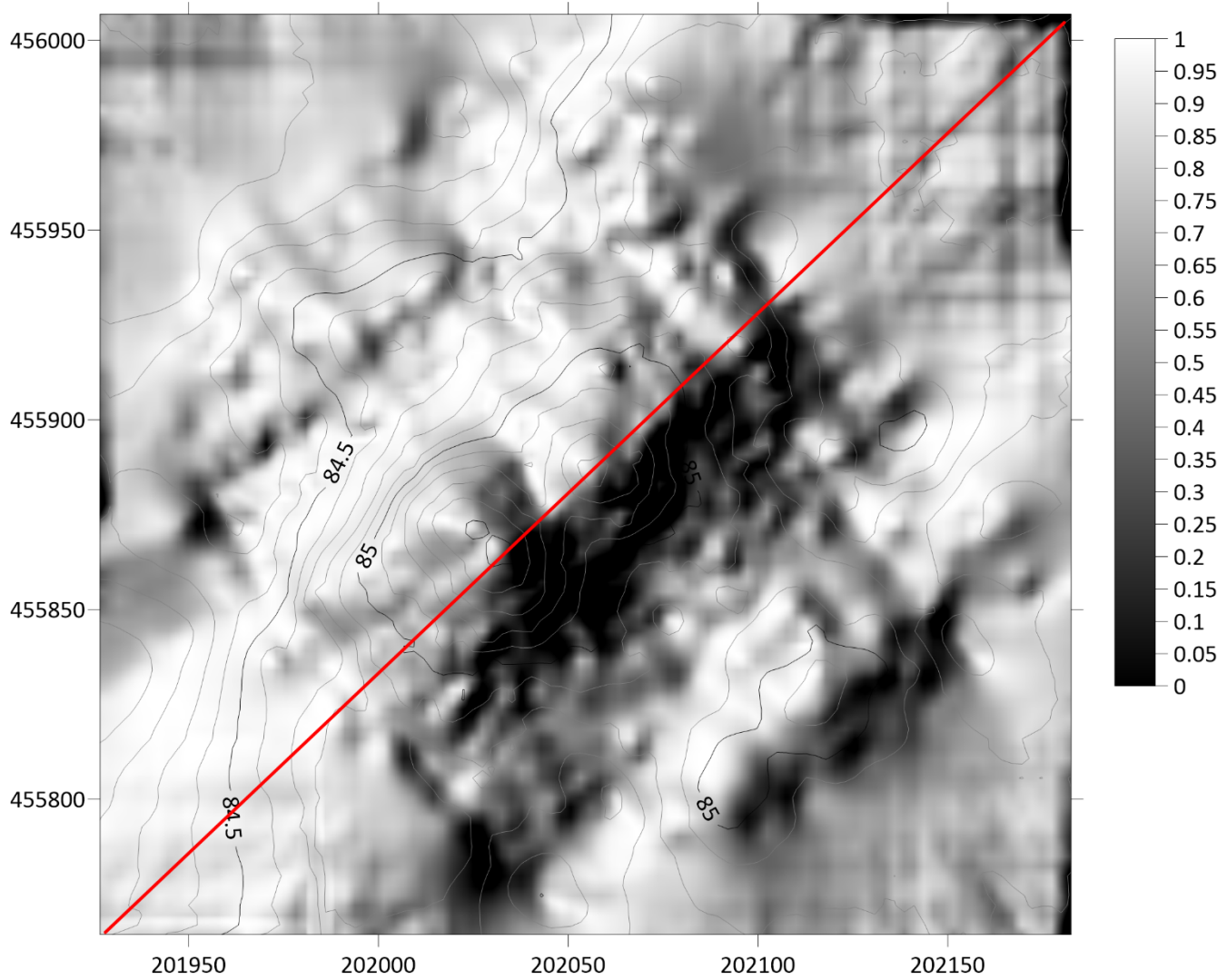


1

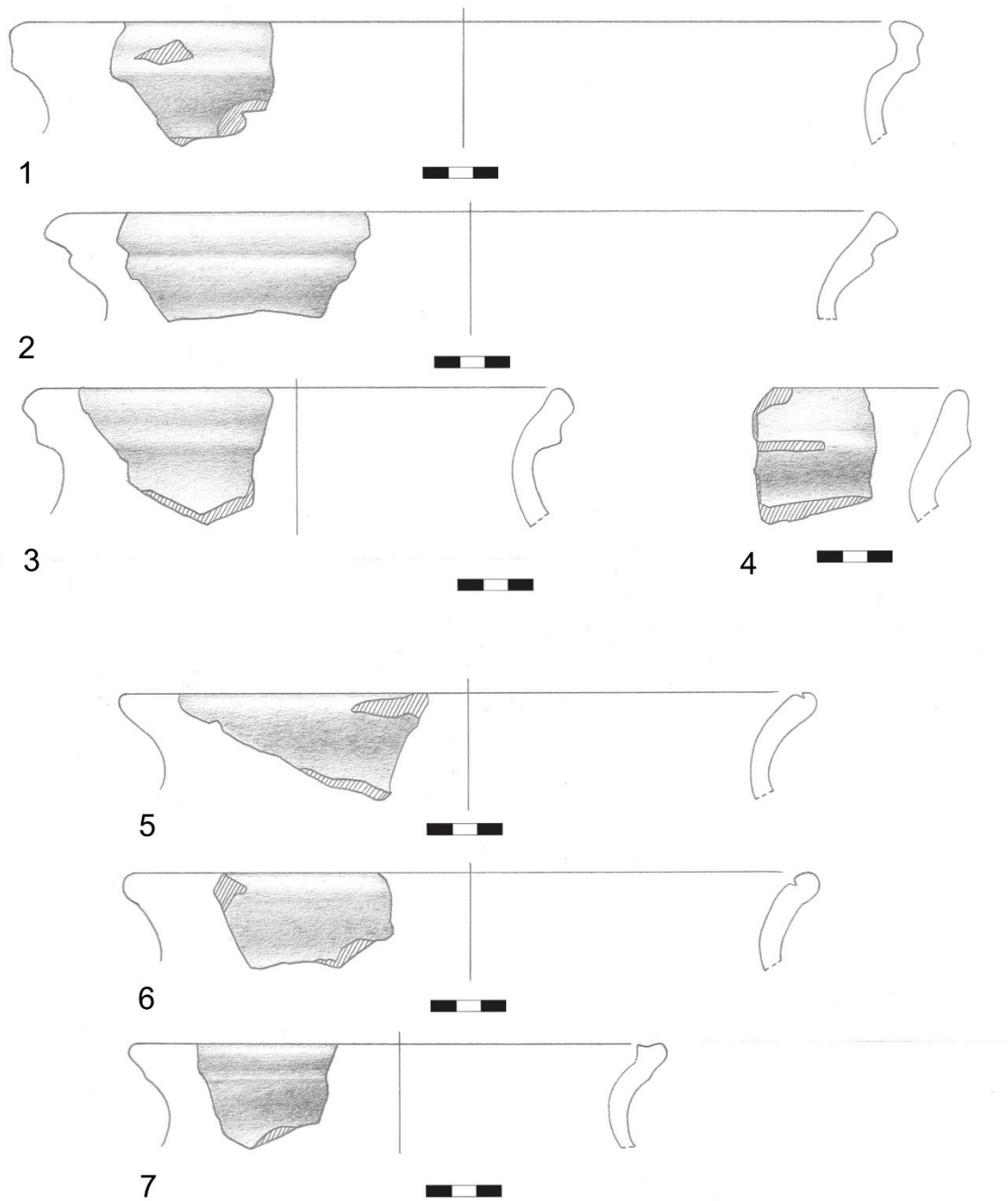


2

PL. XIV.
 Model digital de teren al Fortificației *Yobbagy*

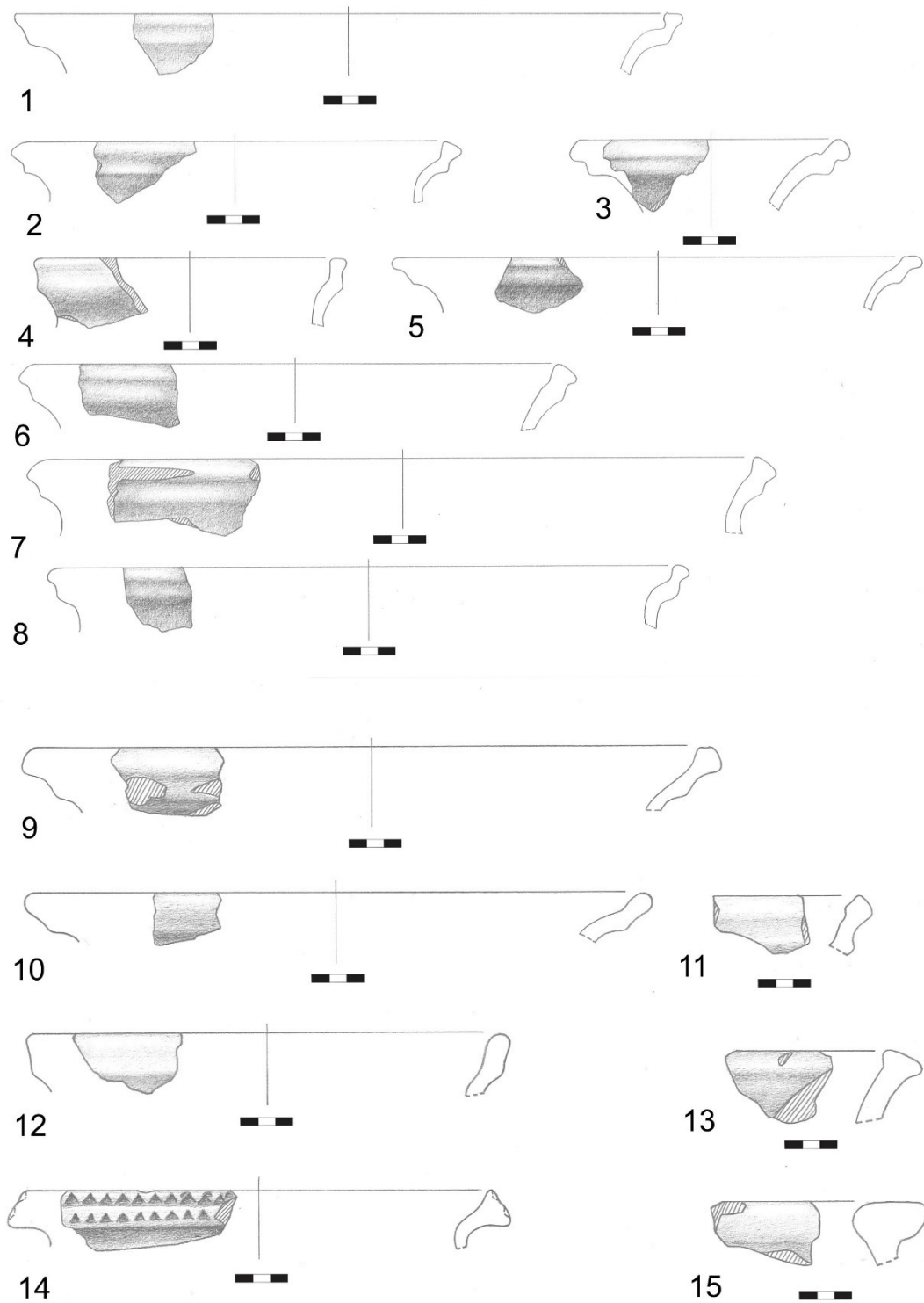


PL. XV.
 Model digital de teren al Fortificației *Yobbágy* ilustrând profilul altimetric trasat și analizat



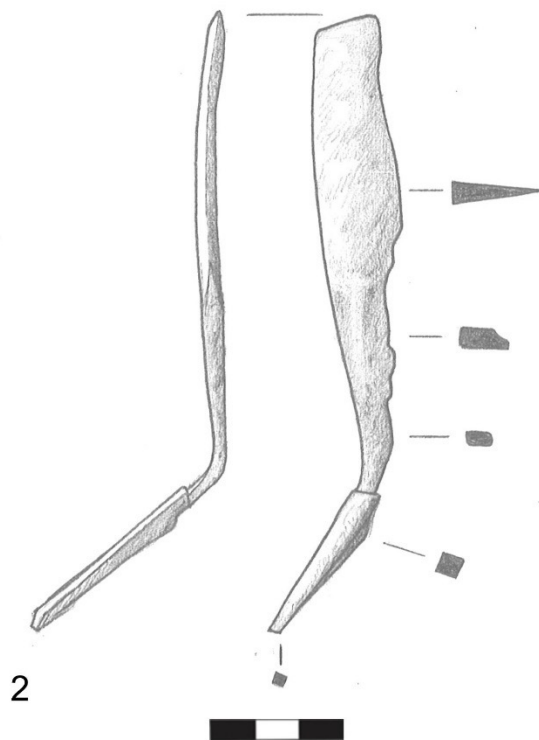
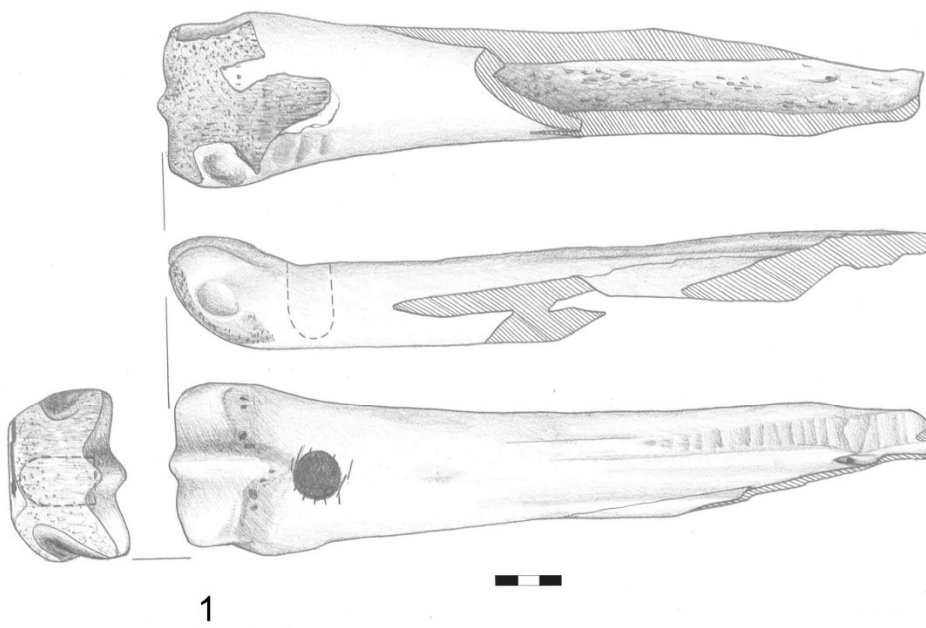
PL. XVI.

1-4 Materialul arheologic identificat în periegheză (Sit Obad-*Fortificația Yobbágy*);
5-7 – Fragmente ceramice din S42 (CX25)



PL. XVII.

1 - Fragment ceramic din S28 (CX13); 2-8 - Fragmente ceramice din S27 (CX12);
 9-15 - Fragmente ceramice din Situl arheologic de la Ciacova-Obiectiv 4 (periegheză)



PL. XVIII

1 – Patină os din S42 (CX25); 2 – Cuțitaș fier din S42 (CX25)